JAARVERSLAG 2019

Vast Comité van Toezicht
op de politiediensten

ACTIVITEITENVERSLAG 2019

Verantwoordelijke uitgever

K. Stinckens

Vast Comité van Toezicht op de politiediensten

Leuvenseweg 48/7

1000 Brussel

Luchtfoto: WIM ROBBERECHTS & Co
Bron: Kamer van volksvertegenwoordigers, foto gerealiseerd met medewerking van de Directie Luchtsteun van de federale politie.

INHOUD

VOORWOORD ***1***

1. Organisatie ***5***

1.1 Vast Comité P 5

1.2 Dienst Enquêtes P 6

1.3 Administratieve dienst 7

2. Activiteiten ***8***

2.1 Toezichts- en opvolgingsonderzoeken 8

2.2 Klachtonderzoeken 10

2.2.1 Geheel van klachten en aangiften rechtstreeks ingediend bij het Comité P en voornaamste gemelde feiten 10

2.2.2 Functionaliteiten van politie geïdentificeerd in de klachten rechtstreeks ingediend bij het Comité P 14

2.2.3 Politiekorpsen genoemd in de klachtendossiers 21

2.2.4 Beslissingen inzake oriëntatie 23

2.3 Analyse van de afgesloten klachten en van de beslissingen tot afsluiting 24

2.3.1 Beslissingen inzake afsluiting 24

2.3.2 Kwalitatieve analyse van de klachten waarin een disfunctie werd vastgesteld 25

2.3.3 Klachtonderzoeken door de Dienst Enquêtes P 26

2.4 Marginale controle van de klachtafhandeling 27

2.4.1 Situering 27

2.4.2 Methodologie 28

2.4.3 Onderzoeksbevindingen 28

2.4.3.1 Naleving van de minimale procedure klachtafhandeling 28

2.4.3.2 Randvoorwaarden die de klachtafhandeling moeten faciliteren 29

2.4.3.3 Maatregelen van organisatiebeheersing ter daling en/of ter voorkoming van welbepaalde klachten 30

2.5 Strafonderzoeken uitgevoerd door de Dienst Enquêtes P 33

2.6 Verwerking van de aanmeldingen van gepleegde misdaden of wanbedrijven door politieambtenaren (art. 26) 39

2.7 Beroepsorgaan inzake veiligheidsmachtigingen, veiligheidsattesten en veiligheidsadviezen 42

2.8 Vast Comité P als gegevensbeschermingsautoriteit 42

2.9 Integriteitsschendingen 43

2.9.1 Procedure 43

2.9.2 Gemelde integriteitsschendingen in 2019 44

3. Interne werking ***45***

3.1 Beleid en strategie 45

3.1.1 Jaarverslag 2018 45

3.1.2 Plenaire vergaderingen 45
3.1.3 Externe communicatie 45
3.1.3.1 Website 45
3.1.3.2 Voorstellingsbrochure 45
3.1.3.3 Cahier en colloquium over 'De politionele omgang met geesteszieken en suïcidalen' 46
3.1.4 Reorganisatie van de administratieve dienst van het Comité P 47
3.1.4.1 Reorganisatie van de klachtensectie en van de sectie gegevensbeheer 47
3.1.4.2 Afschaffing van het onthaal voor bezoekers gelegen Drukpersstraat 35 47
3.1.4.3 Overheveling van de bibliotheek van het Comité P naar de bibliotheek van het federaal Parlement 47
3.1.4.4 Gegevensbescherming 48
3.2 Medewerkers 48
3.2.1 Personeelsbezetting 48
3.2.1.1 Dienst Enquêtes P 48
3.2.1.2 Administratieve dienst 49
3.2.2 Interne communicatie 50
3.2.3 Opleidingen 50
3.2.3.1 Algemeen 50
3.2.3.2 Kennismanagement (Knowledge Management) binnen het Comité P 51
3.2.3.3 Benchmark - op zoek naar goede praktijken 52
3.2.3.4 Middagen van het Comité P 53
3.2.4 Socioculturele activiteiten 54
3.3 Uitgaven en middelen 54
3.3.1 Proces van controle en goedkeuring van de rekeningen 54
3.3.2 Financieringsproblematiek 55
3.3.3 Uitgaven 56
3.4 Partnerschappen 57
3.4.1 Algemeen 57
3.4.2 Deelname aan nationale en internationale initiatieven of studiedagen 58
3.4.3 Ontvangst van officiële delegaties 59
3.4.4 Bijdragen van het Comité P in antwoord op externe vragen met betrekking tot zijn opdracht "politie en mensenrechten" 59
3.4.4.1 Bijdragen ten behoeve van internationale instanties die toezicht houden op de mensenrechten 59
3.4.4.2 Andere bijdragen 60

VOORWOORD

Hierbij stellen wij u het activiteitenverslag voor van het werkingsjaar 2019. Het is immers wettelijk voorzien dat het Comité P zijn jaarverslag overmaakt aan de Voorzitter van de Kamer van volksvertegenwoordigers tegen 1 juni van het volgende jaar. Uit respect voor het vertrouwen dat het parlement in de instelling heeft, hecht het Comité P veel belang aan het naleven van deze timing. Om de actualiteitswaarde van zijn onderzoeken en aanbevelingen te garanderen, is het immers belangrijk om binnen de vooropgestelde termijn verantwoording af te leggen over zijn werking.

Gelijktijdig met dit activiteitenverslag, hebben wij ervoor gekozen om ook te werken met een synopsis. Het activiteitenverslag is immers enkel een foto van onze eigen werking zonder op de inhoud van onze gevoerde onderzoeken in te gaan. De synopsis daarentegen is een samenvatting van het vroegere observatoriumrapport met daarin de bevindingen/foto over de werking van de politiediensten. Kortom, om een globaler beeld te krijgen van de activiteiten van het Comité P, legt u het best beide documenten samen.

2019 was een beetje een jaar van afscheid nemen binnen het Comité P: collega-vast lid J. Vissers keerde terug naar de politie en mevrouw Nicaise nam afscheid als griffier om te genieten van haar welverdiende pensioen.

2019 was ook een verkiezingsjaar. Op 21 mei 2019 trokken we naar de stembus. Ook dat heeft een impact op de werking van het Comité P.

Zonder parlementaire begeleidingscommissie blijft het Comité P uiteraard wel verder werken, maar kunnen geen verslagen betreffende toezichtsonderzoeken gepubliceerd worden, noch het jaarverslag.

Omdat er een wijziging nodig was van artikel 149 van het Reglement van de Kamer van volksvertegenwoordigers betreffende de samenstelling van de commissie belast met de begeleiding van het Vast Comité P en het Vast Comité I, was het een beetje wachten op de nieuwe begeleidingscommissie die werd samengesteld op 24 oktober 2019.

Op 18 november 2019 kwam deze nieuwe parlementaire begeleidingscommissie samen om de kandidaat-plaatsvervangers te horen.

Op 5 december 2019 werd collega Benoit door de Kamer in plenaire zitting verkozen als tweede plaatsvervanger voor raadslid Vissers, die op 1 maart 2019 was teruggekeerd naar de politie. Gedurende 10 maanden was het Vast Comité P dus maar samengesteld uit 4 vaste leden in plaats van 5.

Aangezien er geen griffier benoemd werd ter vervanging van mevrouw Nicaise, werd de heer Ch. Légulier door het Vast Comité P aangesteld als griffier ad interim om de continuïteit van de dienst te verzekeren.

Op 9 december 2019 kreeg het Vast Comité P de gelegenheid om het jaarverslag 2018 te presenteren, waarna dit op onze website geplaatst werd.

Het activiteitenverslag is samen met de synopsis het instrument bij uitstek om transparantie te verschaffen over de werking van het Comité P. Inzicht verwerven in de werking van het Comité P kan alleen maar leiden tot het versterken van het vertrouwen in onze organisatie.

Om een beter inzicht te hebben in deze werking, geeft het Comité P in zijn activiteitenverslag verantwoording over de wijze waarop het zijn opdrachten vervult, rekening houdend met de middelen waarover het beschikt. Helaas moesten wij ook in 2019 vaststellen dat de dotatie daalt en dat de opgelegde besparingen een hypotheek leggen op de (toekomstige) werking van het Comité P bij het vervullen van zijn wettelijke opdrachten.

Nochtans kregen wij er in 2019 opnieuw een bevoegdheid bij als meldpunt voor vermoedelijke integriteitsschendingen bij de politie.

Net zoals vorig jaar heeft het Comité P ervoor geopteerd om het activiteitenverslag in te delen volgens de diverse activiteiten die het uitoefent. De eindproducten die het Comité P aflevert zijn immers meestal de resultanten van een samenwerking van zijn verschillende diensten. Bovendien bevordert deze structuur de leesbaarheid van dit verslag.

Wat het cijfermateriaal met betrekking tot de klachten en aangiften betreft, maken we net zoals in 2018 de keuze om een onderscheid te maken tussen de klachten en aangiften die binnengekomen zijn in het jaar 2019 en de dossiers die in 2019 op het niveau van het Comité P werden afgesloten nadat er een onderzoek gebeurde door hetzij de Dienst Enquêtes van het Comité P, hetzij de dienst intern toezicht van de politiedienst zelf. Meer dan de helft van de dossiers die geopend werden in 2019, werden ook in 2019 definitief afgesloten.

Wat de in 2019 geopende dossiers betreft, worden er analyses gemaakt op basis van de feiten zoals ze gepercipieerd worden door de klager, zonder hieruit te mogen besluiten dat deze feiten op een correcte wijze werden gekwalificeerd.

Bij het interpreteren van de cijfers is het enerzijds van belang in het achterhoofd te houden dat (nog steeds) niet alle klachten worden aangemeld bij het Comité P en anderzijds dat in een zelfde klacht meerdere feiten aangekaart kunnen worden. Dit verklaart waarom het aantal oriëntaties hoger ligt dan het aantal klachtendossiers.

Voor het jaar 2019 stellen we een kleine daling vast van het aantal geregistreerde klachten tegenover de 3 voorgaande jaren.

Daarnaast geven we de cijfers weer over de afgesloten dossiers, waaruit we ook dit jaar weer mogen besluiten dat in meer dan 70% van de klachten niet kan besloten worden tot een individuele of organisatorische disfunctie.

Wat de analyses van de afgesloten klachtendossiers in 2019 betreft, hebben deze enkel betrekking op de dossiers waarin een disfunctie werd vastgesteld na onderzoek door onze

eigen Dienst Enquêtes of de dienst intern toezicht van de politiezone. Dit zijn vaak complexere en delicatere dossiers. Dit zijn slechts 63 van de 1315 dossiers.

In 2019 werden 7 toezichtsonderzoeken in de parlementaire begeleidingscommissies voorgesteld. Niet alle toezichtsonderzoeken die werden voorgesteld, konden publiek bekendgemaakt worden. De overige verslagen vindt u *in extenso* terug op de website www.comitep.be.

Er werden bovendien 3 nieuwe toezichtsonderzoeken gestart in 2019.

Het Vast Comité P wenst de lezer erop te wijzen dat de verslagen betreffende deze toezichtsonderzoeken niet geactualiseerd worden. Zij geven de stand van zaken weer tot de datum waarop het onderzoek werd afgesloten.

Vermeldenswaardig is ook nog dat het Comité P er in 2019 weer een nieuwe bevoegdheid bij gekregen heeft. Sedert 17 juni 2019 fungeert het Comité P als meldpunt voor veronderstelde integriteitsschendingen binnen de politie. In 2019 opende het Comité P 5 dossiers. Ook aan deze nieuwe procedure wordt in dit activiteitenverslag een rubriek gewijd.

Om te besluiten, wenst het Vast Comité P al zijn medewerkers, zowel van de Dienst Enquêtes P als van de verschillende secties binnen de administratieve dienst, oprecht te danken voor hun blijvende inzet en bekwame betrokkenheid. Uit budgettaire voorzorg werden ook in 2019 niet alle vertrokken personeelsleden vervangen. Bovendien kreeg het Comité P er opnieuw een bevoegdheid bij waarin het huidige personeelskader zich op zeer korte tijd moest inwerken zonder extra ondersteuning. De toenemende werkdruk noopte tot reorganisaties binnen de administratie en heroriëntatie van een aantal personeelsleden. Voor velen was 2019 dan ook een bewogen jaar. Bijzondere dank gaat bovendien uit naar de leden van het redactieteam die het mogelijk hebben gemaakt om het jaarverslag binnen de vooropgestelde termijn te kunnen overmaken aan de Voorzitter van de Kamer van volksvertegenwoordigers.

Kathleen Stinckens
Voorzitter

Guy Cumps
Ondervoorzitter

Herman Daens
Vast Lid

Wouter Benoit
Vast Lid

Antonio Caci
Vast Lid

1. Organisatie

Het Comité P werd opgericht door het federaal Parlement opdat het over een extern toezichtsorgaan op de politiediensten zou kunnen beschikken.
De activiteiten van het Comité P worden opgevolgd door de Kamer van volksvertegenwoordigers. Daartoe vergadert ***de bijzondere commissie belast met de parlementaire begeleiding van het Vast Comité van Toezicht op de politiediensten en van het Vast Comité van Toezicht op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten*** op zeer regelmatige tijdstippen, minstens eenmaal per kwartaal, met het Vast Comité P.

Het Comité P bestaat uit drie componenten: het **Vast Comité P**, de **Dienst Enquêtes P** en de **administratieve dienst**.

Vanuit de bezorgdheid om transparant te zijn en rekenschap af te leggen over het gepast gebruik van de bevoegdheden, wordt hierna ingegaan op de werking en de activiteiten van deze drie componenten.

1.1 Vast Comité P

Het **Vast Comité P** is samengesteld uit vijf werkende leden, onder wie een voorzitter – die een magistraat moet zijn – en een ondervoorzitter[1]. Ze worden benoemd door de Kamer van volksvertegenwoordigers voor een hernieuwbare termijn van zes jaar en voor elk van hen worden twee plaatsvervangers benoemd.
De Kamer van volksvertegenwoordigers is er bij de oprichting van het Comité P van uitgegaan dat de voorzitter door de benoemende overheid diende te worden aangewezen en niet moest worden verkozen door de leden van het Comité om aldus bepaalde evenwichten te kunnen garanderen. Zo is er onder meer het taalevenwicht met het Vast Comité I, waarbij de voorzitter van het ene Comité Nederlandstalig moet zijn en de andere Franstalig.

Een van de vaste leden nam ontslag om vanaf 1 maart 2019 opnieuw in dienst te treden bij de politie. Omdat zijn eerste plaatsvervanger de functie niet wilde opnemen en er geen tweede plaatsvervanger was, functioneerde het Vast Comité P in 2019 slechts met 4 vaste leden in plaats van met 5.

Tijdens de plenaire vergadering van de Kamer van volksvertegenwoordigers van 5 december 2019, werd de heer Wouter Benoit verkozen tot tweede plaatsvervanger van het vertrokken vast lid. Hij legde de eed af op 14 januari 2020.

Het Vast Comité P is een collegiaal orgaan waarbinnen de vaste leden door beraadslagingen, het uitwisselen van visies en debat tot een gezamenlijke beslissing komen. Aldus worden alle eindbeslissingen in plenaire vergadering genomen door de vijf vaste leden. Ook al hebben de organieke Wet en het huishoudelijk reglement[2] aan de voorzitter een beperkt aantal specifieke bevoegdheden toegekend, waardoor deze *de facto* beschouwd kan worden als een *"primus inter pares"*, zijn het toch de collegialiteit, het vertrouwen, het wederzijds respect en een actieve samenwerking tussen alle vaste leden die dé succesfactoren zijn voor de goede werking van het Vast Comité P.

.....

1 Artikel 4 van de organieke Wet van 18 juli 1991 tot regeling van het toezicht op politie- en inlichtingendiensten en op het Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse.
2 Artikelen 14, 24 en 27 van de organieke Wet van 18 juli 1991 en artikel 13 van het huishoudelijk reglement.

Het Vast Comité P zendt van elk toezichts- en opvolgingsonderzoek een verslag aan het Parlement, dat grondig wordt besproken tijdens de vergaderingen met de parlementaire begeleidingscommissie.

De leden van het Vast Comité P hebben geen bevoegdheid inzake gerechtelijke onderzoeken en opsporingsonderzoeken. De organieke Wet van 18 juli 1991 voorziet wel in een meldingsplicht vanuit de parketten en parketten-generaal wat betreft de opening van deze onderzoeken tegen een lid van de politiediensten en ook wat betreft de gevelde vonnissen of arresten die betrekking hebben op misdaden of wanbedrijven begaan door de leden van de politiediensten.
De concrete inhoud van een door het parket of de onderzoeksrechter aan de Dienst Enquêtes P toevertrouwd strafdossier, net als de uit te voeren plichten of de resultaten ervan zijn hen evenwel niet bekend.
Wanneer leden van de Dienst Enquêtes P tijdens strafonderzoeken ook organisatorische disfuncties vaststellen, kunnen zij het Vast Comité P daarover informeren met het oog op het eventueel opstarten van een afzonderlijk toezichtsonderzoek. In voorkomend geval zal een toezichtsonderzoek meestal na het afsluiten van het strafonderzoek worden opgestart, maar dat zal nooit betrekking hebben op de strafrechtelijke aspecten.

1.2 Dienst Enquêtes P

De Dienst Enquêtes P staat, met uitzondering van de opdrachten van gerechtelijke politie, onder het gezag van het Vast Comité P. De directeur-generaal van de Dienst Enquêtes P leidt deze dienst en verdeelt er de taken onder het collegiaal gezag, leiding en toezicht van het Vast Comité P.
De directeur-generaal en de twee adjunct-directeurs-generaal van de Dienst Enquêtes P worden benoemd door het Vast Comité P voor een hernieuwbare termijn van vijf jaar.

Deze operationele dienst is op het terrein de meest zichtbare component van het Comité P. Voor de uitvoering van de toezichts- en opvolgingsonderzoeken en van de meest gevoelige klachtonderzoeken doet het Vast Comité P een beroep op de leden van deze dienst. Daarnaast voeren deze leden, maar dan op vordering van de gerechtelijke overheden, ook strafonderzoeken uit naar politieambtenaren (in de brede zin van het woord) die verdacht worden van een misdaad of wanbedrijf.

Naar gelang de aard van het onderzoek werkt de Dienst Enquêtes P met andere woorden voor verschillende opdrachtgevers, en belangrijker nog, hanteren de medewerkers van de Dienst Enquêtes P andere bevoegdheden.

De leden van de Dienst Enquêtes P zijn bekleed met de hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie, hulpofficier van de procureur des Konings[3]. Zij genieten daarenboven een recht van voorrang op de andere officieren en agenten van gerechtelijke politie en kunnen de bijstand van de openbare macht vorderen.

Voor de onderzoeken die geen strafonderzoek uitmaken, worden de bijzondere wettelijke bevoegdheden van de leden van de Dienst Enquêtes P opgesomd in de organieke Wet van 18 juli 1991. Deze voorziet onder meer in een toegangs- en doorzoekingsrecht van politiecommissariaten op elk uur van de dag en nacht, de mogelijkheid om documenten in beslag te nemen, enz.

.....

[3] De leden van de Dienst Enquêtes P hebben m.a.w. inzake gerechtelijke opdrachten dezelfde bevoegdheden dan deze toegekend aan officieren van gerechtelijke politie, hulpofficieren van de procureur des Konings.

Alle leden van de Dienst Enquêtes P hebben dezelfde bevoegdheden. In de praktijk is het niettemin zo dat de dossiers bij voorkeur worden toegewezen aan de commissarissen-auditors al naar gelang hun specifieke competenties.

Voor het uitvoeren van de onderzoeken zijn commissarissen-auditors overal te lande in contact met diverse personen, o.m. voor het afnemen van verklaringen of getuigenissen, het inkijken van registers, het houden van een overleg met een korpschef, leidinggevende of lid van een Dienst Intern Toezicht (DIT), enz. Het is daarbij een duidelijke strategische keuze om de commissarissen-auditors zoveel mogelijk op het terrein te sturen, hetgeen impliceert dat er vrij veel capaciteit gaat naar verplaatsingen.

Bovendien verzekert de Dienst Enquêtes P dagelijks een 24-urenpermanentiedienst die is samengesteld uit twee Nederlandstalige en twee Franstalige commissarissen-auditors met een aanwezigheid ten burele tussen 09.00 uur en 16.00 uur.

1.3 Administratieve dienst

De administratieve dienst wordt geleid door een griffier, die vast benoemd is door de Kamer van volksvertegenwoordigers. De griffier neemt de leiding en het beheer waar van de personeelsleden van de administratieve dienst onder het collegiaal gezag en toezicht van het Vast Comité P. Hij stelt de begrotingsvoorstellen op en is de rekenplichtige van de begroting. Hij staat de voorzitter bij in het dagelijks beheer van de instelling.

De griffier, mevrouw Nicaise ging met pensioen op 30 april 2019. Omdat zij nog niet vervangen werd, werd de heer Ch. Légulier bij beslissing van de plenaire vergadering van het Vast Comité P d.d. 29 april 2019 aangesteld om haar taken over te nemen als waarnemend griffier volgens de wettelijke en statutaire bepalingen. Hij combineert deze functie in afwachting van de benoeming van een nieuwe griffier met zijn functie van boekhouder en preventieambtenaar.

De administratieve medewerkers vervullen de volgende taken: secretariaat, onthaal, IT, vertaling, juridische studies, financiën, personeel, logistiek, informatie en documentatie.

Binnen de administratieve dienst vindt men tevens, enerzijds, de klachtensectie, die belast is met één van de kernopdrachten van het Comité P, met name de behandeling van klachten en aangiften en, anderzijds, de sectie gegevensbeheer die instaat voor het waarborgen van de kwaliteit en de uniformiteit van het coderen van de gegevens afkomstig uit klachten, van verschillende overheden en van de politiediensten.

2. Activiteiten

2.1 Toezichts- en opvolgingsonderzoeken

Het is belangrijk te weten dat het activiteitenverslag zich beperkt tot het weergeven van een foto van onze eigen werking. Onderzoeken die we hebben uitgevoerd worden in het activiteitenverslag gewoon vermeld als activiteit zonder op de inhoud in te gaan. Omdat het Vast Comité P het echter ook belangrijk vindt om weer te geven wat er inhoudelijk over de politiediensten werd vastgesteld, hebben we ervoor gekozen om naast het activiteitenverslag een synopsis uit te brengen. Deze synopsis is een samenvatting van het vroegere observatoriumrapport met daarin de bevindingen/foto over de werking van de politiediensten.
Het voordeel van een synopsis is dat men snel een inhoudelijk overzicht krijgt van de bevindingen van het Vast Comité P over de werking van de politie. De lezer die geïnteresseerd is in een specifiek onderwerp, kan dit terugvinden in de uitgebreide verslagen over toezichtsonderzoeken van 2019 die gepubliceerd zijn op onze website.

De verslagen over de toezichts- en opvolgingsonderzoeken van het Vast Comité P worden overgemaakt aan de parlementaire begeleidingscommissie. Sommige van die verslagen worden tegelijkertijd ook aan diverse gerechtelijke en bestuurlijke overheden overgemaakt, weliswaar op voorwaarde dat de vertrouwelijkheid ervan gegarandeerd wordt tot na de bespreking van het verslag in de parlementaire begeleidingscommissie.

In 2019 werden door het Vast Comité P zeven verslagen gefinaliseerd en vervolgens aan de parlementaire begeleidingscommissie overgemaakt, met name:

1. De kennisgeving van rechten in het kader van vrijheidsberovingen in opsluitingsplaatsen van de politie en de toepassing van het recht op medische bijstand en het recht op een maaltijd in dat kader;
2. Screeningspraktijk inzake het festival 'Tomorrowland': een gefocust opvolgingsonderzoek;
3. Opvolging van eerdere aanbevelingen in het kader van nood- en interventieplannen;
4. De organisatie van de basisfunctionaliteit handhaving openbare orde in de zes Brusselse politiezones in het algemeen en in het bijzonder de regeling om het hoofd te kunnen bieden aan ongeplande gebeurtenissen;
5. Politiegeweld;
6. De controle en opsluiting van transmigranten door de politie naar aanleiding van grootschalige bestuurlijke aanhoudingen en;
7. Problemen inzake communicatie en coördinatie tijdens een achtervolging op 17 mei 2018 die geëindigd is in een schietincident in Bergen.

In 2019 startte het Vast Comité P drie nieuwe toezichtsonderzoeken, op eigen initiatief, met name:

1. Gebruik van sociale media voor operationele informatie;
2. Politie en minderjarigen en;
3. Steun en samenwerking van de politiediensten en de sociale inspectiediensten.

Bovenstaand overzicht van toezichts- en opvolgingsonderzoeken biedt echter geen volledig zicht op de door het Comité P behandelde dossiers, aangezien er ook werd verder gewerkt aan dossiers die voor het kalenderjaar 2019 waren geopend, met name:

1. Analyse van de wijze waarop de coördinatie van de gerechtelijke opdrachten wordt verzekerd sinds de optimalisatie van de federale politie en van de impact daarvan op de uitvoering van deze opdrachten zowel op federaal als op lokaal niveau;
2. De ondersteunende diensten van het OCAD met uitzondering van de geïntegreerde politie en de inlichtingendiensten (in samenwerking met het Vast Comité I);
3. Toepassing van de Salduz-wetgeving door de bijzondere inspectiediensten;
4. Internationale politiesamenwerking: grensoverschrijdende samenwerking met Frankrijk;
5. Impact van het personeelstekort bij de federale wegpolitie;
6. De functionaliteit wijkwerking als hoeksteen van de politie in verbinding;
7. Veiligheidsdiensten van de openbare vervoersmaatschappijen;
8. Interventietechnieken op voertuigen;
9. Opvolging van de aanbevelingen inzake opvang van de slachtoffers van intrafamiliaal geweld;
10. Opvolging van de aanbevelingen inzake de laboratoria van de federale politie en;
11. Opvolging van de aanbevelingen inzake operationele informatiestromen luchthavens.

2.2 Klachtonderzoeken

2.2.1 Geheel van klachten en aangiften rechtstreeks ingediend bij het Comité P en voornaamste gemelde feiten

In het volgende overzicht komen de klachten en aangiften aan bod die het Vast Comité P diende te behandelen.

Enkel de stukken die als klacht geïdentificeerd zijn, zijn opgenomen in de tellingen die in de hiernavolgende tabel voorkomen. Een klacht kan diverse vormen aannemen: een brief, een mail, een ingevuld klachtenformulier, maar ook een verslag dat een commissaris-auditor opgesteld heeft op basis van informatie die hem meegedeeld werd. De procedure wordt enkel opgestart op basis van een schriftelijk document.

Onderstaande tabel geeft het aantal klachtendossiers weer die beheerd worden door de klachtensectie van het Vast Comité P.

Verdeling van de geopende klachtendossiers per jaar over een periode van 5 jaar - 2015-2019

Klachten	2015	2016	2017	2018	**2019**
Totaal	2561	2663	2733	2965	**2646**

In 2019 heeft het Comité P 2646 nieuwe klachtendossiers geopend, dit is een daling van 10,8% ten opzichte van 2018. Het aantal ingediende klachten is een indicator die slechts een zeer gedeeltelijk beeld van de politiediensten schetst; het is veeleer de weergave van de geregistreerde activiteit, zonder dat het Comité P zich heeft uitgesproken over de ontvankelijkheid en het gegrond zijn van die klachten.

De daling kan, ten dele, het gevolg zijn van de nieuwe wijze van klachtneerlegging via de website van het Comité P. Sinds 18 december 2018 worden burgers die online een klacht wensen in te dienen immers verzocht eerst vier vragen te beantwoorden om hen beter te begeleiden bij het indienen van hun klacht.

Zo wordt gevraagd of de grieven betrekking hebben op betwistingen van vaststellingen (bijvoorbeeld een parkeerboete, een gemeentelijke administratieve sanctie), of het gaat om een klacht over een dossier waarin al een beslissing werd genomen door een gerechtelijke of bestuurlijke overheid, of de klacht gericht is tegen een bestuurlijke of een gerechtelijke overheid, dan wel of de grieven gaan over de inhoud van een wet of een besluit. Dit soort klachten wordt immers niet behandeld door het Comité P.

Het gevoel dat deze vragen een rol spelen op de input aan klachten wordt versterkt doordat er een daling is vastgesteld in het aantal ingediende klachten waarvoor het Vast Comité P niet bevoegd is alsook met betrekking tot betwistingen van vaststellingen. Zo handelden in 2018 329 klachten over onderwerpen waarvoor het Comité P niet bevoegd was, tegenover 235 in 2019. In 2018 werden 190 klachten ingediend voor betwistingen van vaststellingen tegenover slechts 54 in 2019. Deze indicator zal de komende jaren verder worden opgevolgd en zal dan al dan niet aantonen of dit gevoel correct is.

Onderstaande tabel omvat indicatoren zoals het gemiddelde aantal maandelijks geopende klachtendossiers alsook het minimum- en het maximumaantal maandelijks geopende klachten-dossiers.

Indicatoren ter vergelijking van het aantal maandelijks geopende klachtendossiers – over een periode van 5 jaar

Indicatoren	2015	2016	2017	2018	**2019**
Gemiddelde	*213,43*	*222*	*228*	*247*	***221***
Minimum	146	177	182	212	**185**
Maximum	259	273	269	286	**259**

In 2019 werden gemiddeld 221 klachtendossiers per maand geopend.

In het volgende deel wordt meer in detail ingegaan op de inhoud van de klachten die burgers bij het Comité P hebben ingediend in het jaar 2019. Om zo goed mogelijk afgestemd te zijn op de bevoegdheden van de instelling, handelt het volgende luik over de klachten die het voorwerp hebben uitgemaakt van onderzoek, hetzij door de dienst intern toezicht van het betrokken politiekorps, hetzij door de Dienst Enquêtes van het Comité P en over de klachten die werden overgemaakt aan de (tuchtrechtelijke, administratieve of gerechtelijke) overheden.

Dit betekent dat hierna onder klacht dient te worden begrepen de klachten die het voorwerp hebben uitgemaakt van onderzoek en/of overmaking aan andere (tuchtrechtelijke, administratieve of gerechtelijke) overheden.

Het is belangrijk te benadrukken dat in dit stadium het gaat om feiten zoals ze weergegeven worden door de klagers, met andere woorden, het gaat om de perceptie van de klagers ten aanzien van de politiediensten.

Onderstaande grafiek biedt een zicht op de belangrijkste categorieën van feiten die worden gemeld in de klachten.

Verdeling van de feiten (in %) in de klachten rechtstreeks ingediend bij het Comité P/2018-2019

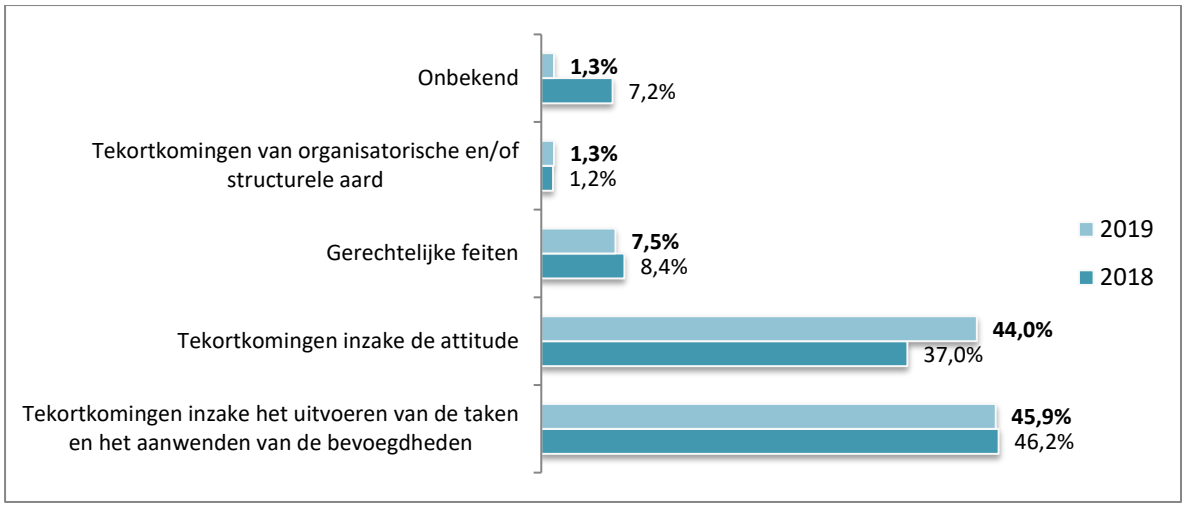

De categorieën van feiten gemeld in de klachten die het voorwerp hebben uitgemaakt van onderzoek en/of overmaking aan andere overheden in 2019 houden hoofdzakelijk verband met de houding van de politie en de uitvoering van de politietaak of het aanwenden van de bevoegdheden, gevolgd door strafrechtelijke feiten[4] (voornamelijk feiten van slagen en verwondingen). De overige gemelde feiten betreffen tekortkomingen van structurele of organisatorische aard.

In de categorie van feiten met betrekking tot de uitvoering van de politietaak of de aanwending van de politiebevoegdheden onderscheidt men drie verschillende niveaus: het niet uitvoeren van de taken, het slecht uitvoeren van de taken waarbij de kwaliteit van de dienstverlening wordt beoogd en het overschrijden van zijn rechten en/of bevoegdheden tijdens de taakuitvoering.

De tekortkomingen inzake de attitude van het individu hebben betrekking op de individuele gedragingen, zowel de houdingen tijdens de taakuitvoering als de houdingen die worden aangenomen in de privésfeer maar die door de hoedanigheid van lid van een politiedienst de waardigheid van het ambt aantasten.

Organisatorische of structurele tekortkomingen overstijgen het individuele niveau. Dit gaat bijvoorbeeld om de (hiërarchische) interne organisatie, het welzijn op het werk, de arbeids-omstandigheden of nog de communicatie en de samenwerking met andere diensten.

Onderstaande grafiek schetst een meer gedetailleerd beeld van de tekortkomingen die aan bod komen in de klachten rechtstreeks ingediend bij het Comité P in 2018 en 2019.

[4] De klachten waarin strafrechtelijke feiten naar voren worden geschoven, worden overgemaakt aan de gerechtelijke overheid.

Feiten (in %) die het vaakst gemeld zijn in de klachten rechtstreeks ingediend bij het Comité P/2018-2019

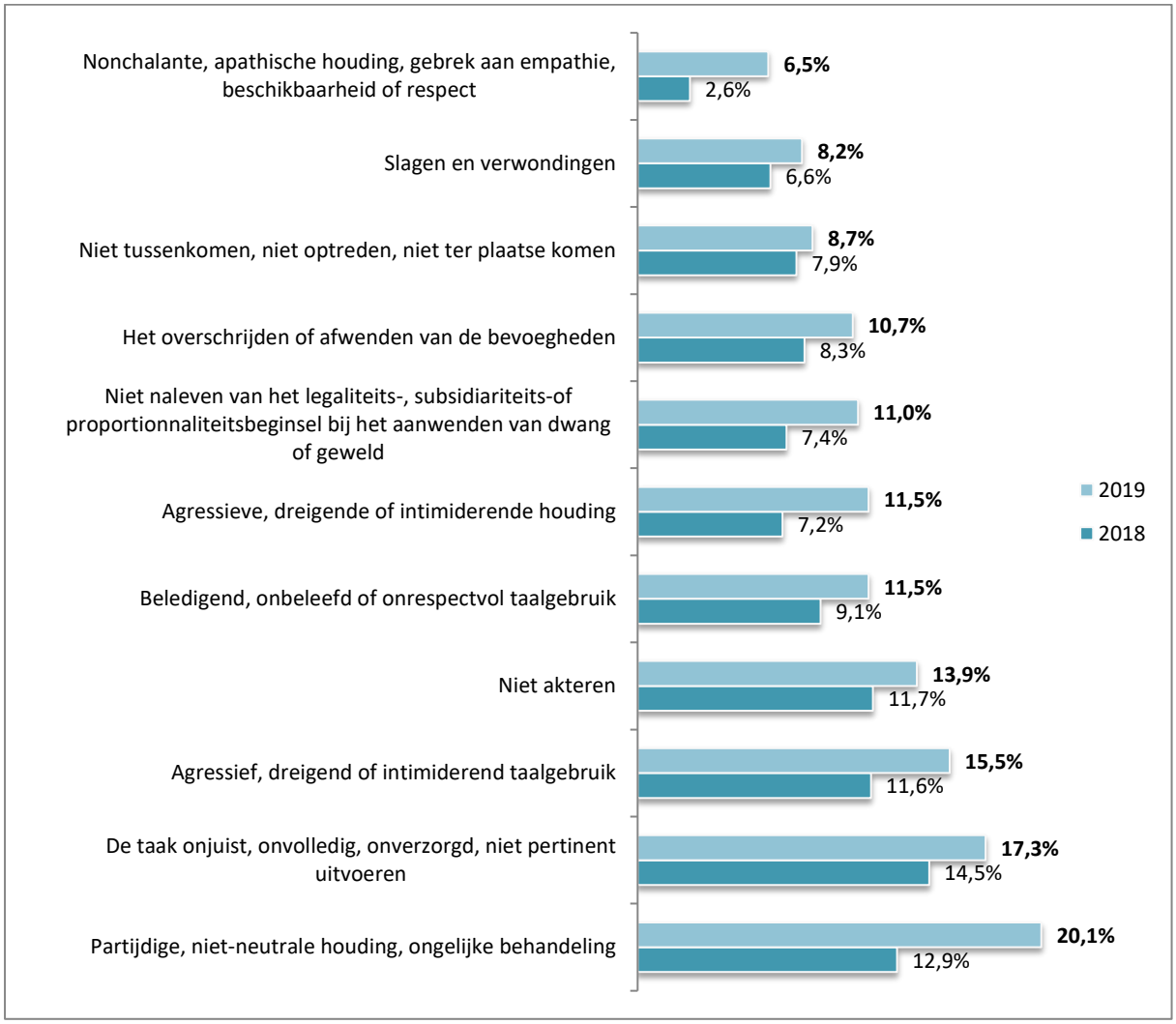

Deze feiten mogen niet worden opgeteld aangezien in dezelfde klacht verscheidene feiten kunnen worden gemeld.

In bijna één op de vijf klachten melden burgers een partijdige houding, een gebrek aan neutraliteit of een behandeling die als ongelijk wordt aangevoeld. Zo melden klagers bijvoorbeeld dat het personeelslid één van de partijen kent en niet onpartijdig is in zijn taakuitvoering. Dit zijn onder meer klachten waarin een zeker favoritisme vanwege personeelsleden wordt gelaakt, bijvoorbeeld bij een tussenkomst naar aanleiding van een verkeersongeval, bij een tussenkomst in een burengeschil, enz.

Het verschil tussen de categorie opzettelijke slagen en verwondingen en het niet-naleven van het legaliteits-, subsidiariteits- of proportionaliteitsbeginsel bij het aanwenden van dwang verklaart zich als volgt: opzettelijke slagen en verwondingen houden een strafrechtelijk feit in, hetgeen tot gevolg heeft dat de klachten worden overgemaakt aan de bevoegde gerechtelijke autoriteiten. Maar wanneer in de klacht geen gewag wordt gemaakt van strafrechtelijke feiten sensu stricto, maar eerder van laakbare daden zoals het te strak aanspannen van de handboeien, enz. wordt dit ondergebracht in de andere categorie. Het kan gaan om klachten waarin agressief gedrag wordt aangeklaagd, maar die niet expliciet genoeg wijzen op slagen en verwondingen.

De andere feiten[5] die in deze grafiek voorkomen, worden in voetnoot toegelicht.

2.2.2 Functionaliteiten van politie geïdentificeerd in de klachten rechtstreeks ingediend bij het Comité P

Dit deel is gewijd aan de functionaliteiten van politie geïdentificeerd in de klachten die rechtstreeks ingediend zijn bij het Comité P. Dankzij deze uitgesplitste cijfers kan de analyse verfijnd worden omdat men de steeds terugkerende gemelde feiten meer in detail kan bekijken per functionaliteit van politie wanneer deze vermeld is of wanneer ze geïdentificeerd kon worden[6].

De functionaliteiten van politie zijn: onthaal, politionele slachtofferbejegening, interventie, verkeer, genegotieerd beheer van de openbare ruimte, wijkwerking en recherche en onderzoek.

Verdeling (in %) van de functionaliteiten van politie vermeld in de klachten rechtstreeks ingediend bij het Comité P/2018-2019

Onderstaande grafiek schetst een beeld van de verschillende functionaliteiten die aan bod komen in de klachten en aangiften rechtstreeks ingediend bij het Comité P in 2018 en 2019[7].

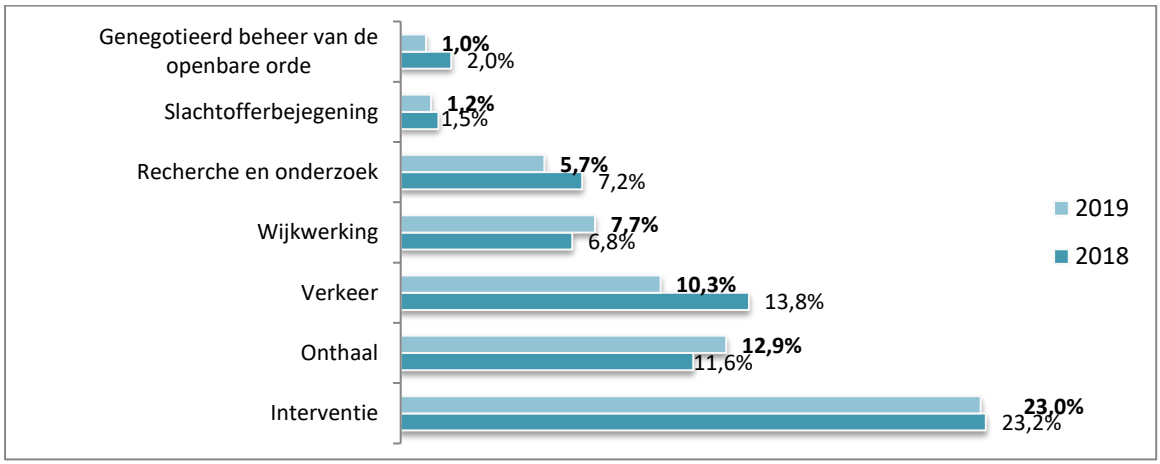

.....

5 De taak onjuist, onvolledig, onverzorgd of niet pertinent uitvoeren verwijst naar aspecten betreffende de taakuitvoering en niet naar houding van de persoon, bijvoorbeeld een proces-verbaal waarin niet alle elementen vermeld zijn, vergeten zijn een attest toe te voegen, niet opnieuw contact hebben opgenomen met de oproeper, enz.
Agressief, dreigend of intimiderend taalgebruik verwijst naar schreeuwen tegen personen of hen afsnauwen, terwijl beledigend, onbeleefd of onrespectvol taalgebruik eerder verwijst naar het feit personen te tutoyeren of meer algemeen gesproken, zich op dergelijke wijze tot een persoon te richten dat de klager er aanstoot aan neemt.
Agressieve, dreigende of intimiderende houding wordt gebruikt om een non-verbaal gedrag aan te duiden, bijvoorbeeld wanneer een klager de indruk heeft dat de politieambtenaar hem op agressieve wijze bekeken heeft, wanneer de politieambtenaar een houding heeft aangenomen die te veel als dreigend of agressief wordt aangevoeld, bijvoorbeeld een politieambtenaar die zeer dicht bij de klager komt, die geen minimumafstand houdt.
Overschrijden of afwenden van de bevoegdheden is een algemene categorie waarin het op onrechtmatige wijze geven of uitvoeren van een bevel kan worden ondergebracht (bijvoorbeeld bevelen geven zoals het wissen van foto's of geluids- of beeldopnames gemaakt met een gsm, enz.) of nog het feit buitensporig te akteren, blijk te geven van overijver.
Nonchalante, apathische houding of gebrek aan empathie verwijst naar het feit dat de politieambtenaar in zijn taakuitvoering blijk geeft van een duidelijk gebrek aan betrokkenheid ten aanzien van de klager.
Niet tussenkomen, niet optreden of niet ter plaatse komen betekent bijvoorbeeld dat een politieambtenaar, die in de nabijheid of ter plaatse aanwezig was, niet is tussengekomen naar aanleiding van een incident.
Niet naleven van het legaliteits-, proportionaliteits- of subsidiariteitsbeginsel verwijst naar het wettelijk, reglementair en deontologisch kader inzake geweldsbeheersing. Dit kader is meer bepaald vastgelegd door artikel 37 van de wet op het politieambt. De feiten die eruit voortvloeien kunnen ervaren worden als het gevolg van het niet door regelgevende teksten voorziene gebruik van dwangmiddelen die ter beschikking gesteld worden van politieambtenaren. Ze worden gekenmerkt door gedragingen die niet overeenstemmen met de criteria van legaliteit, proportionaliteit, opportuniteit of subsidiariteit.

6 In dezelfde klacht kan meer dan één functionaliteit worden geïdentificeerd, bijvoorbeeld wanneer feiten op verschillende tijdstippen worden gemeld, tijdens de interventie zelf, daarna op het commissariaat, enz. Om die reden kunnen de rubrieken niet worden opgeteld.

7 In sommige klachten is de functionaliteit niet altijd vermeld/identificeerbaar of doen de gemelde feiten zich bijvoorbeeld voor in de privésfeer.

De functionaliteiten zijn in dalende orde weergegeven:

- interventie is geïdentificeerd in 23% van de rechtstreeks bij het Comité P ingediende klachten;
- onthaal is geïdentificeerd in 12,9% van de rechtstreeks bij het Comité P ingediende klachten;
- verkeer is geïdentificeerd in 10,3% van de rechtstreeks bij het Comité P ingediende klachten;
- wijkwerking is geïdentificeerd in 7,7% van de rechtstreeks bij het Comité P ingediende klachten;
- recherche en onderzoek is geïdentificeerd in 5,7% van de rechtstreeks bij het Comité P ingediende klachten;
- politionele slachtofferbejegening is geïdentificeerd in 1,2% van de rechtstreeks bij het Comité P ingediende klachten;
- en het genegotieerd beheer van de openbare ruimte is geïdentificeerd in 1% van de rechtstreeks bij het Comité P ingediende klachten.

In vergelijking met 2018 zijn de verhoudingen van de functionaliteiten die vermeld zijn in de klachten in 2019 vrij gelijklopend. Interventie blijft de belangrijkste functionaliteit van politie waarover klachten worden geformuleerd. Merk op dat de functionaliteit van genegotieerd beheer van de openbare ruimte, hoewel ze weinig voorkomt in verhouding tot de andere functionaliteiten, sterk afhankelijk is van de actualiteit en van de manifestaties die ermee gepaard gaan. Denk maar aan de 'gele hesjes'-beweging die eind 2018 aanleiding heeft gegeven tot vele klachten.

Onderstaande grafieken geven de vaakst gemelde feiten voor elke functionaliteit weer[8].

Functionaliteit interventie – vaakst gemelde feiten (in %)/2018–2019

De interventie wordt ook soms 'bijstandspolitie' genoemd en verwijst naar de politieploegen die 24/24 uur patrouilleren op het grondgebied van de politiezone of -dienst om dringende oproepen te kunnen beantwoorden.

[8] Merk op dat het niet mogelijk is om de feiten op te tellen omdat verscheidene feiten kunnen worden gemeld in dezelfde klacht. Bovendien zijn niet alle feiten weergegeven in de grafieken; omwille van de leesbaarheid zijn enkel de vaakst aangehaalde feiten vermeld.

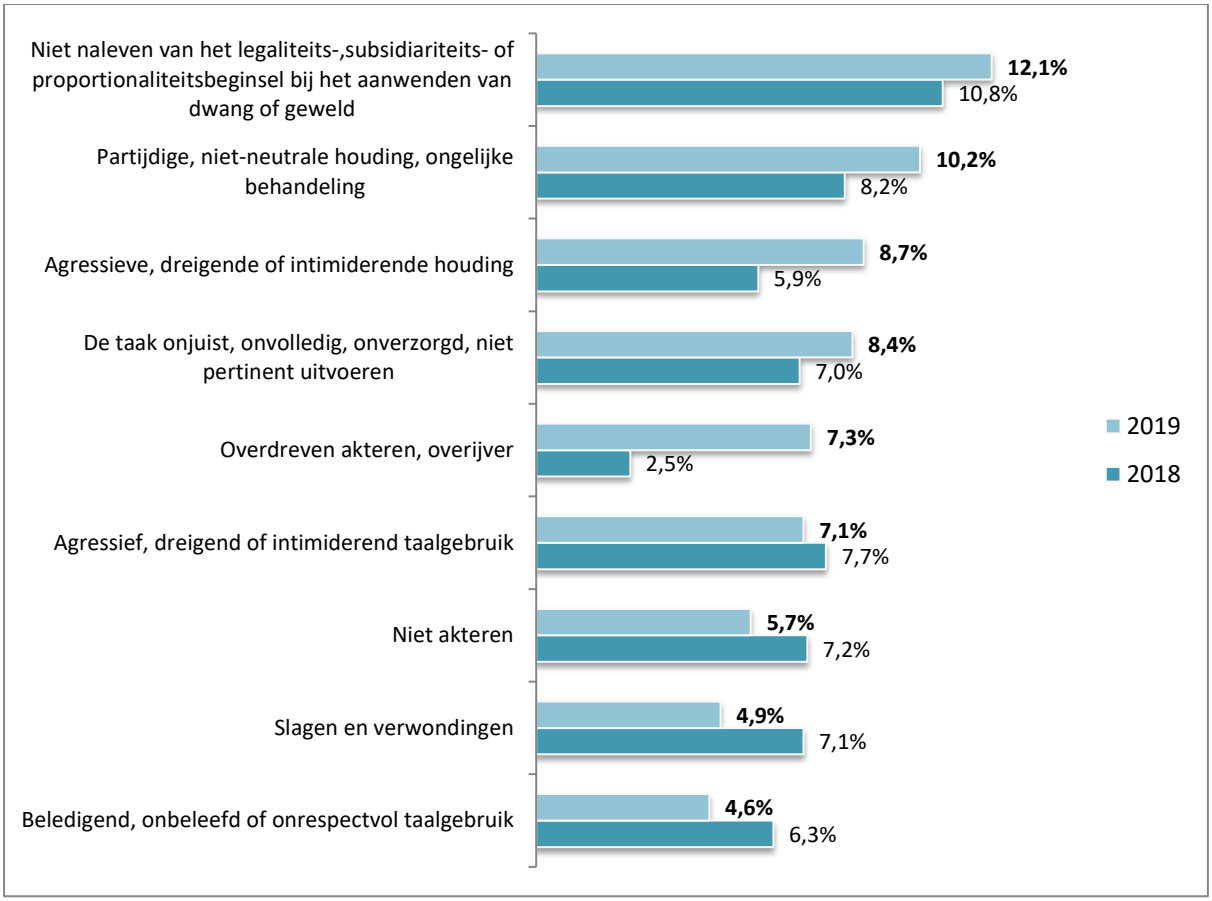

De functionaliteit interventie is geïdentificeerd in bijna een kwart van de rechtstreeks bij het Comité P ingediende klachten in 2019, wat vergelijkbaar is met 2018.

Wanneer klachten worden ingediend voor feiten die zich hebben voorgedaan tijdens interventies, wordt meer in het bijzonder de nadruk gelegd op het niet naleven van de legaliteit, de proportionaliteit of de subsidiariteit bij het aanwenden van dwang of geweld (12,1%), een partijdige en niet-neutrale houding (10,2%), een agressieve, dreigende of intimiderende houding (8,7%), een taak die niet op correcte wijze verricht is (8,4%), overijver (7,3%), agressief, dreigend of intimiderend taalgebruik (7,1%), niet akteren (5,7%), slagen en verwondingen (4,9%) en onbeleefd of onrespectvol taalgebruik (4,6%).

In vergelijking met 2018 valt vooral de stijging van het aantal klachten in verband met overijver op.

Het hoeft niet te verbazen dat er heel veel klachten werden ingediend naar aanleiding van tussenkomsten in conflicten tussen burgers (intrafamiliaal of extrafamiliaal zoals burenruzies), bij aanhoudingen en controles (meer bepaald identiteitscontroles). Toch worden ook nogal wat klachten ingediend betreffende het optreden van politiediensten tegenover personen met psychiatrische aandoeningen of personen onder invloed. In enkele gevallen maken de klagers ook gewag van discriminatie gezien de origine van de persoon.

Functionaliteit verkeer – vaakst gemelde feiten (in %)/2018-2019

Deze functionaliteit omvat opdrachten met betrekking tot:

- het voeren van preventieve en repressieve acties inzake de naleving van de verkeersregels;

- de verkeersregeling in geval van ernstige en onverwachte storing van de mobiliteit;
- het vaststellen van verkeersongevallen;
- het verstrekken van advies aan de bevoegde overheden inzake mobiliteit en verkeersveiligheid.

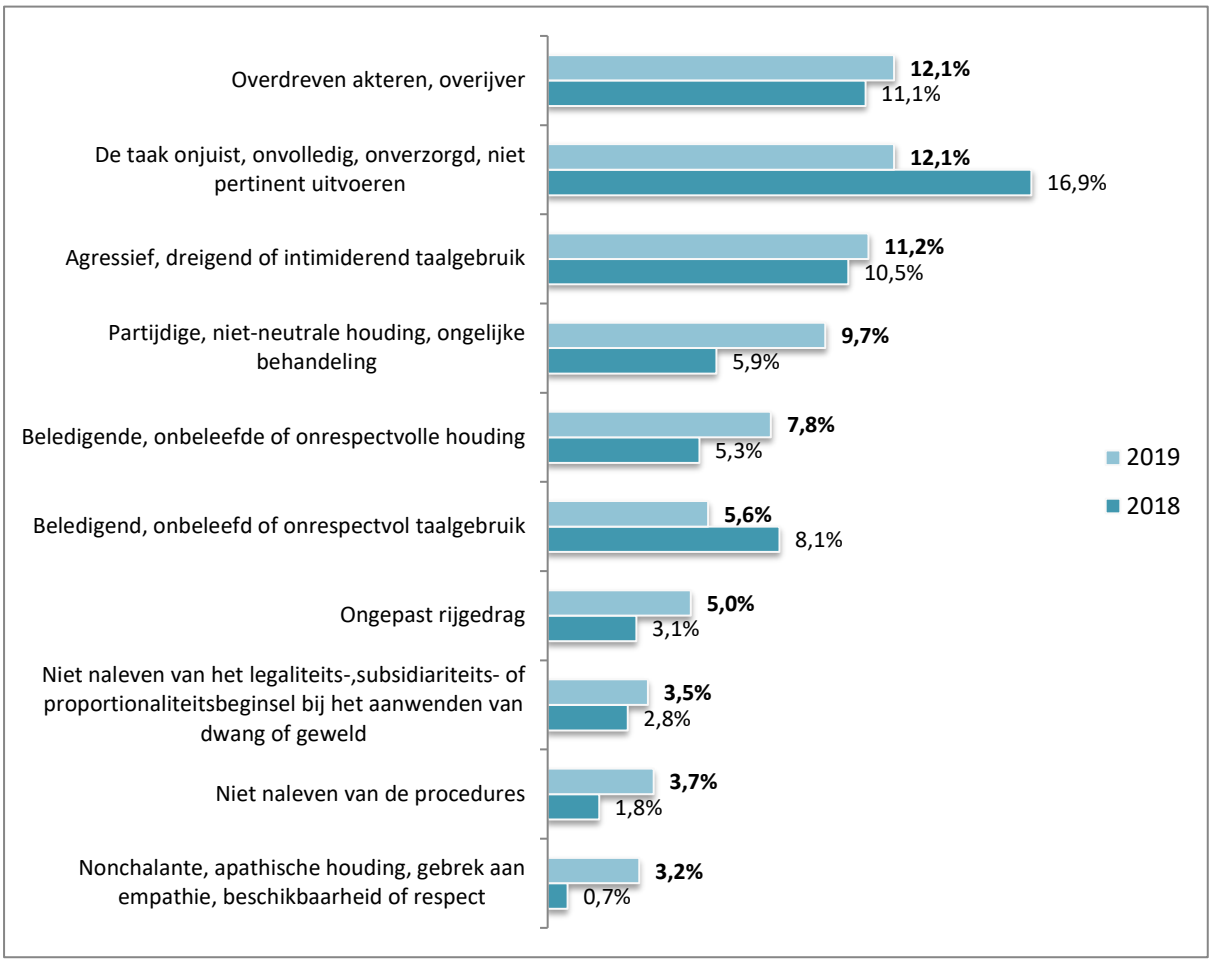

De functionaliteit verkeer is geïdentificeerd in 10,3% van de rechtstreeks bij het Comité P ingediende klachten.

Inzake verkeer hebben de gemelde feiten voornamelijk betrekking op overijver (12,1%), een taak die als incorrect, onverzorgd wordt aangevoeld, (12,1%), agressief, dreigend of intimiderend taalgebruik (11,2%), een gebrek aan onpartijdigheid, vooral bij vaststelling van ongevallen waarbij de klager meent dat de politiediensten zich gunstiger gedragen hebben ten opzichte van de tegenpartij (9,7%), een agressieve, dreigende of intimiderende houding (7,8%). Deze klachten handelen ook over onaangepast of ongepast rijgedrag met politievoertuigen (5%), worden bijvoorbeeld aangeklaagd: gevaarlijke manoeuvres, het niet naleven van verkeerslichten, enz. Het niet naleven van het legaliteits-, subsidiariteits- of proportionaliteitsbeginsel bij het aanwenden van dwang wordt ook vermeld (3,5%).

De meest in het oog springende verschillen met 2018 zijn de opvallende daling van het aantal klachten inzake het onjuist, onvolledig, onverzorgd of niet pertinent uitvoeren van taken en de toename van het aantal klachten inzake een partijdige, niet-neutrale houding of ongelijke behandeling.

De klachten inzake verkeer werden onder andere ingediend naar aanleiding van vaststellingen van ongevallen, takelingen van voertuigen, controles en onmiddellijke inningen.

Functionaliteit onthaal – vaakst gemelde feiten (in %)/2018-2019

De functionaliteit onthaal bestaat in het te woord staan en zo passend mogelijk doorverwijzen van de burger die zich wendt tot een politiedienst, hetzij door zich aan te bieden aan het onthaal, hetzij door ernaar te bellen of te schrijven.

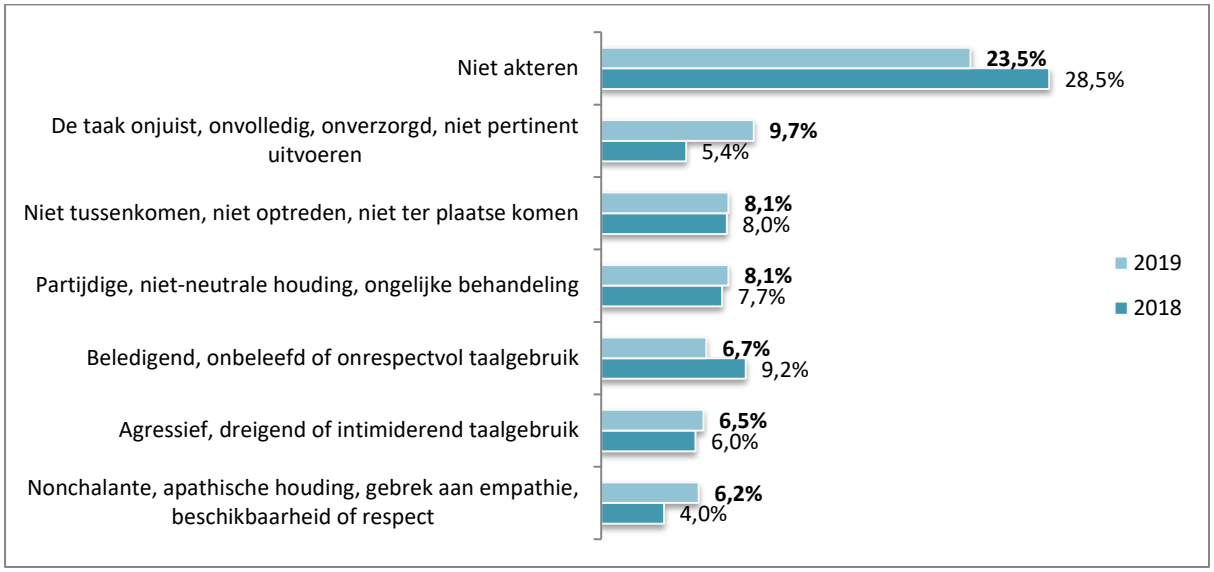

Wanneer de functionaliteit onthaal geïdentificeerd is, zijnde in één op de tien dossiers, vertegenwoordigt het niet akteren bijna een kwart van de gemelde feiten. In vergelijking met 2018 wordt er evenwel een daling vastgesteld van 5%. Daarentegen is er een stijging in het aantal klachten die betrekking hebben op het onjuist, onvolledig, onverzorgd of niet pertinent uitvoeren van de taken.

Functionaliteit wijkwerking – vaakst gemelde feiten (in %)/2018-2019

Deze functionaliteit wordt ook 'nabijheidspolitie' genoemd. Wijkwerking is erop gericht om de politionele nabijheid en zichtbaarheid te vergroten. De wijkagent is de schakel tussen de burger en de politiedienst.

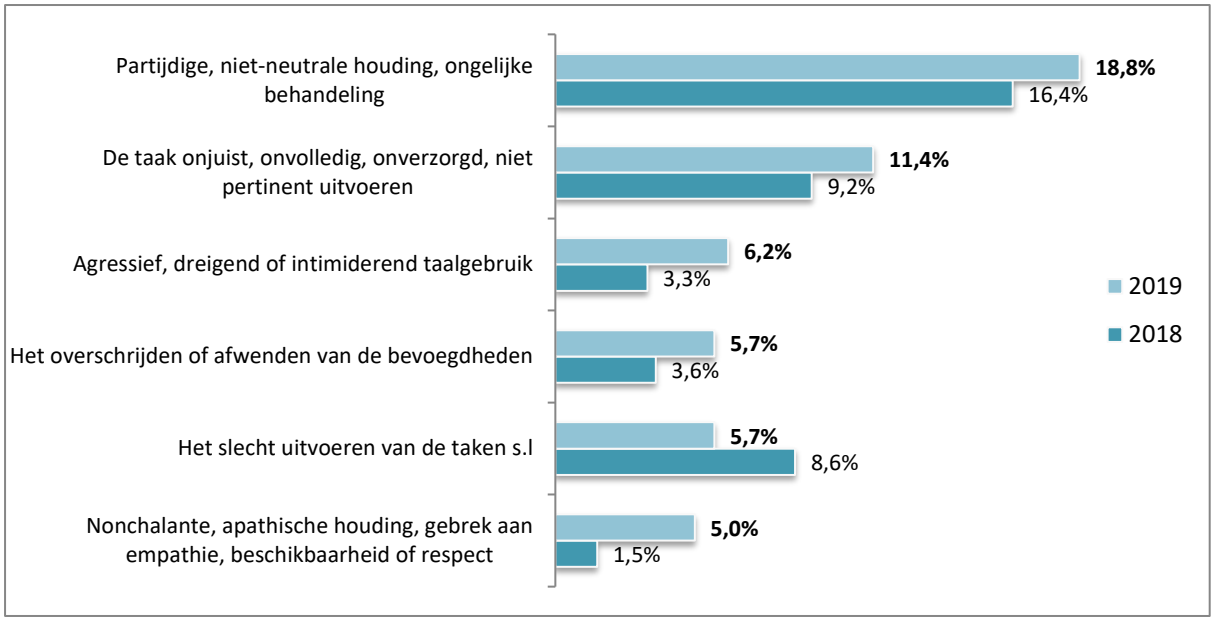

Deze functionaliteit is geïdentificeerd in 7,7% van de rechtstreeks bij het Comité P ingediende klachten.

De voornaamste gemelde tekortkomingen zijn de partijdige, niet-neutrale houding of de ongelijke behandeling (18,8%), het onjuist, onnauwkeurig of niet pertinent tussenkomen (11,4%), gevolgd door het agressief, dreigend of intimiderend taalgebruik (6,2%), het overschrijden of afwenden van zijn bevoegdheden (5,7%), het slecht uitvoeren van de taken sensu lato (5,7%) en de nonchalante, apathische houding, het gebrek aan empathie of respect (5%).

In vergelijking met de cijfers van 2018 situeert de opvallendste wijziging zich in de stijging van het aantal klachten met betrekking tot een nonchalante, apathische houding een gebrek aan empathie, beschikbaarheid of respect.

Functionaliteit recherche en onderzoek – vaakst gemelde feiten (in %)/2018-2019

Deze functionaliteit heeft betrekking op de gerechtelijke onderzoeken die worden gevoerd door de politiediensten onder het gezag van een magistraat.

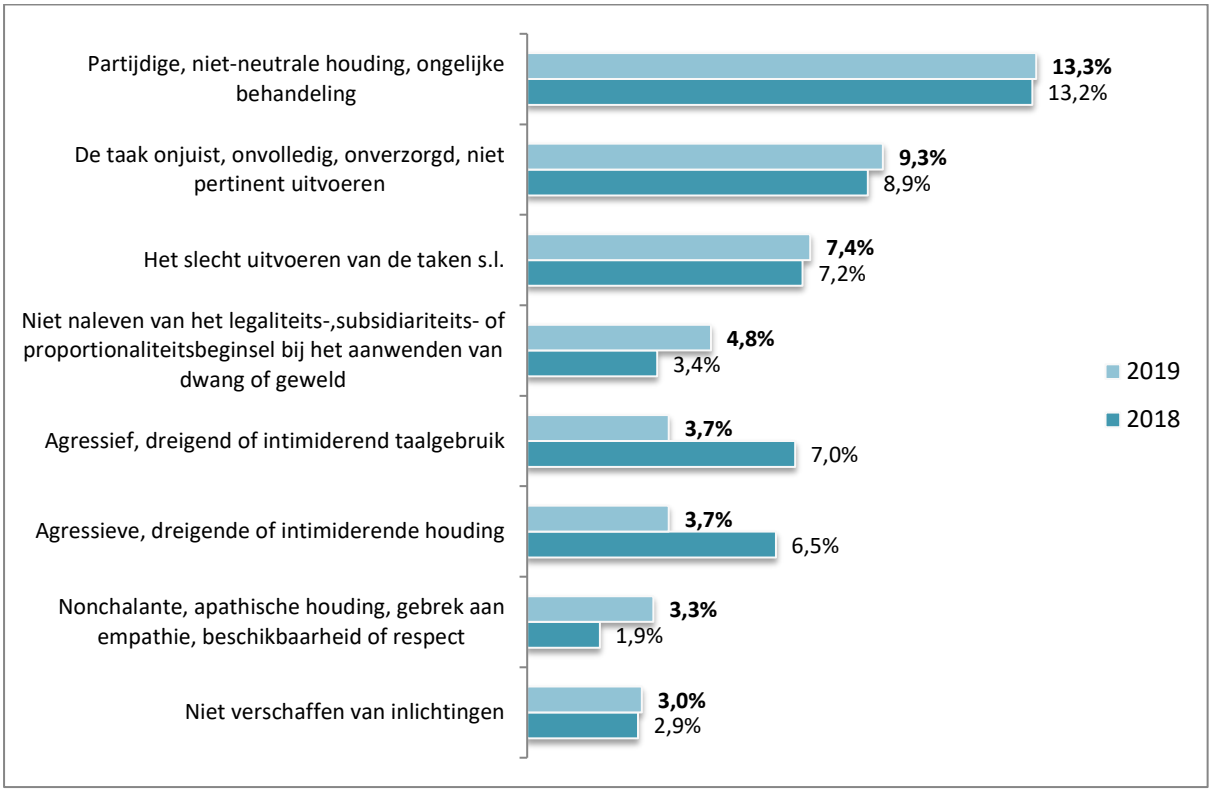

Deze functionaliteit is geïdentificeerd in 5,7% van de rechtstreeks bij het Comité P ingediende klachten.

De gemelde feiten zijn erg verschillend, meer bepaald een gebrek aan onpartijdigheid (13,3%), verwijten over de manier waarop het politiewerk werd verricht (zijnde 9,3% en 7,4%), het niet naleven van het legaliteits-, subsidiariteits- en proportionaliteitsbeginsel bij het aanwenden van dwang (4,8%). Dit waren eveneens de meest voorkomende klachten in 2018. Wat het agressief, dreigend of intimiderend taalgebruik betreft en de agressieve, dreigende of intimiderende houding, wordt een daling vastgesteld tegenover 2018.

Deze gemelde feiten hebben zich meer bepaald voorgedaan bij aanhoudingen, naar aanleiding van verhoren en houden ook verband met de problematiek van het informatiebeheer. Het informatiebeheer heeft betrekking op de informatiestromen; dit omvat het vergaren van informatie, het coderen van informatie, het bewaren van informatie en het uitwisselen van informatie. Het gaat bijvoorbeeld over klachten waarin een vertraging in de overmaking van informatie of het verlies van informatie, van processen-verbaal bijvoorbeeld, aan de kaak wordt gesteld.

Functionaliteit politionele slachtofferbejegening – vaakst gemelde feiten (in %)/2018–2019

Politionele slachtofferbejegening als basisfunctionaliteit van de politiezones en –diensten verwijst naar het feit dat elke politieambtenaar informatie en bijstand kan bieden aan slachtoffers.

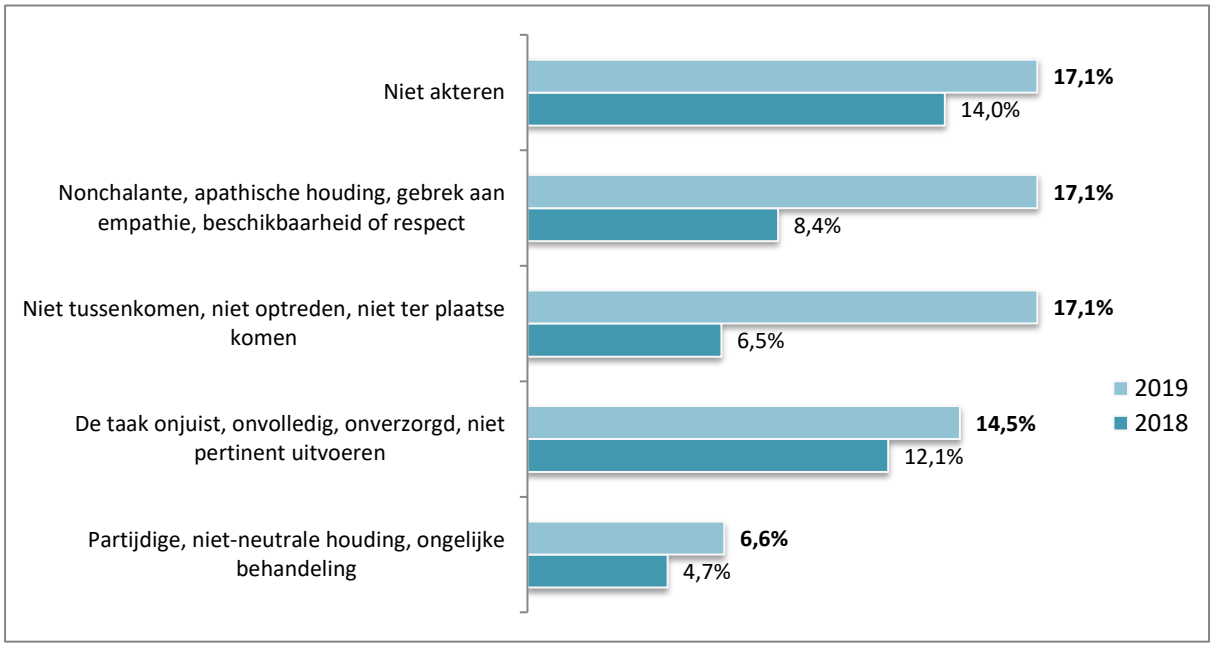

Slachtofferbejegening vertegenwoordigt 1,2% van de rechtstreeks bij het Comité P ingediende klachten. Weinig klachten houden verband met politionele slachtofferbejegening, wat betekent dat de verhoudingen die weergegeven zijn in de bovenstaande grafiek betrekking hebben op een beperkt aantal gegevens.

Naar aanleiding van contacten met politiediensten in het kader van politionele slachtofferbejegening, hebben de burgers de volgende grieven geuit: het niet akteren (17,1%), een houding die blijk geeft van weinig betrokkenheid en een gebrek aan empathie (17,1%), niet zijn tussengekomen, niet hebben opgetreden of niet ter plaatse zijn gekomen terwijl dat gevraagd was (17,1%), alsook een gebrek aan neutraliteit of het partij trekken voor een derde (6,6%).

In vergelijking met de cijfers van 2018 zijn er 2 categorieën met een opvallende stijging: klachten met betrekking tot een nonchalante, apathische houding en het gebrek aan empathie, beschikbaarheid of respect en het niet tussenkomen, niet optreden, niet ter plaatse komen. In beide gevallen gaat het om meer dan een verdubbeling.

Functionaliteit genegotieerd beheer van de openbare ruimte – vaakst gemelde feiten (in %)/2018-2019

Deze functionaliteit wordt ook ordehandhaving genoemd en is erop gericht de openbare rust, veiligheid en gezondheid te waarborgen en, in voorkomend geval, te herstellen. Dit vrij ruime begrip behelst o.a. de problemen op het vlak van ordehandhaving bij grootschalige evenementen (manifestaties, voetbalwedstrijden, plaatselijke festiviteiten).

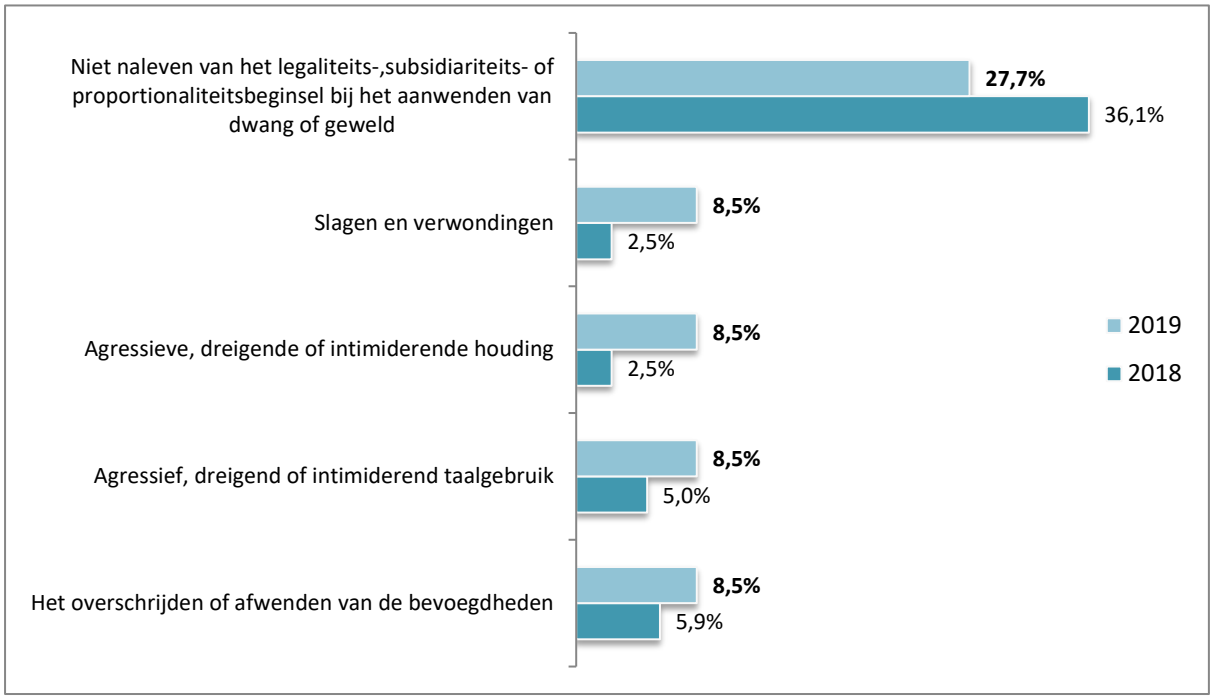

Deze functionaliteit is geïdentificeerd in 1% van de rechtstreeks bij het Comité P gemelde klachten; dit betekent dat de verhoudingen die in de bovenstaande grafiek weergegeven zijn betrekking hebben op beperkte absolute cijfers.

Deze klachten situeren zich vooral in de context van manifestaties waarbij burgers vinden dat de politie blijk heeft gegeven van een ongepast gebruik van geweld (zijnde 27,7% en 8,5% wanneer de gemelde feiten duidelijk geïdentificeerd worden als strafrechtelijke feiten), een zekere overijver (8,5%) en een agressieve houding of agressief taalgebruik (zijnde 8,5% elk).

Het meest in het oog springende cijfer is de daling van bijna 10% van het aantal klachten dat betrekking heeft op het niet naleven van het legaliteits-, subsidiariteits- of proportionaliteitsbeginsel bij het aanwenden van dwang.

2.2.3 Politiekorpsen genoemd in de klachtendossiers

Onderstaande tabel bevat de politiezones en –diensten waartegen het Vast Comité P het meeste dossiers geopend heeft in 2019. Merk op dat er enkel rekening is gehouden met de klachten en aangiften die rechtstreeks zijn ingediend bij het Vast Comité P en niet met deze die kunnen zijn gestuurd aan de Algemene inspectie of rechtstreeks zijn ingediend bij de politiekorpsen. Deze rubriek berust op een uitsluitend kwantitatieve exploitatie van het geheel van de klachten die rechtstreeks ingediend zijn bij de instelling. Het gaat bijgevolg om de weergave van de inkomende stroom per politiekorps, zonder dat het Comité P zich heeft uitgesproken over de gegrondheid van deze klachten.

Evolutie van het aantal klachten per lokaal politiekorps

In onderstaande tabel zijn de politiezones weergegeven waartegen het Vast Comité P in 2019 het meeste klachten heeft ontvangen.

Politiezone	2015	2016	2017	2018	2019
PZ Brussel-Hoofdstad/Elsene	156	169	199	214	170
PZ Antwerpen	129	147	136	107	98
PZ Zuid	94	93	77	96	77
PZ Charleroi	58	44	69	71	75
PZ Brussel-West	69	57	67	63	68
PZ Gent	64	60	59	61	63
PZ Schaarbeek/Sint-Joost-ten-Node/Evere	64	64	65	60	48
PZ Etterbeek/Sint-Pieters-Woluwe/Sint-Lambrechts-Woluwe	34	32	33	30	35
PZ CARMA[9]				33	34
PZ Boraine	28	26	31	32	28
PZ Luik	36	44	29	32	28
PZ Namen	23	29	16	11	28
PZ Oostende	26	30	30	23	27
PZ Mechelen-Willebroek[10]	41	45	20	27	24
PZ Limburg Regio Hoofdstad[11]		40	25	38	24
PZ Ukkel/Watermaal-Bosvoorde/Oudergem	34	32	33	32	24
PZ Mons/Quévy	26	30	31	30	22

Evolutie van het aantal klachten per dienst van de federale politie

Deze tabel geeft voor de grote directies van de federale politie een overzicht van het aantal klachten rechtstreeks ingediend bij het Comité P tussen 2015 en 2019. Net zoals voor de eerder opgesomde politiezones, geeft deze rubriek de inkomende stroom weer.

Eenheid	2015	2016	*2017*	2018	2019
Wegpolitie	53	48	*64*	65	43
Luchtvaartpolitie	24	50	*31*	33	28
Gerechtelijke politie	35	36	*39*	32	26
Spoorwegpolitie	24	22	*22*	20	15

[9] As, Bocholt, Bree, Genk, Houthalen-Helchteren, Kinrooi, Oudsbergen en Zutendaal. De politiezone CARMA is ontstaan uit de fusie, op 01/05/2017, van de politiezones MidLimburg (zelf het resultaat van de eerdere fusie tussen de politiezones GAOZ en Houthalen-Helchteren) en Noordoost-Limburg.

[10] Deze politiezone werd gecreëerd op 01/01/2015 als gevolg van de fusie van de politiezones Mechelen en Willebroek.

[11] Deze politiezone is het resultaat van de fusie, op 01/01/2016, van de politiezones Hazodi en West-Limburg.

Het aantal geregistreerde klachten tegen diensten van de federale politie neemt af. Zoals de vorige jaren, laat de federale wegpolitie het meeste klachten optekenen, gevolgd door de luchtvaartpolitie, de federale gerechtelijke politie en de spoorwegpolitie.

De vermindering van het aantal klachten in 2019, die zowel voor de politiezones als voor de diensten van de federale politie is vastgesteld, is een afspiegeling van de algemene daling van het aantal geregistreerde klachten in 2019.

2.2.4 Beslissingen inzake oriëntatie

Aan elk klachtendossier kunnen tegelijkertijd of achtereenvolgens meerdere oriëntaties worden gegeven afhankelijk van de informatie die de klager of een instantie meegedeeld heeft. Bijgevolg ligt het aantal oriëntaties per jaar hoger dan het aantal dossiers en kunnen de rubrieken niet opgeteld worden.

Wanneer een dossier georiënteerd wordt, zijn er verschillende mogelijkheden: het dossier kan worden geklasseerd[12], het dossier valt niet binnen de bevoegdheidssfeer[13] van de instelling, of het dossier krijgt de oriëntatie 'voor onderzoek'.

Wat de klachten die het voorwerp van onderzoek uitmaken[14] betreft, is het belangrijk op te merken dat het Vast Comité P niet zelf alle dossiers die het ontvangt onderzoekt. Het Vast Comité P oriënteert de ontvankelijke klachten naargelang de instantie die het best geplaatst is om ze te behandelen.[15]

De volgende verdeling omvat de voornaamste categorieën.

Op het ogenblik van de exploitatie van de gegevens en op basis van de al georiënteerde dossiers:

- maakte 21% van de dossiers het voorwerp uit van autonome afhandeling[16] (*24,2% in 2018*);
- werd 18,6% van de dossiers toevertrouwd aan een dienst intern toezicht voor onderzoek[17] (*18,7% in 2018*);
- werd 11% van de dossiers overgemaakt aan de gerechtelijke overheid[18] (*10,1% in 2018*);
- behoorde 9,6% van de dossiers niet tot de bevoegdheid van het Vast Comité P (*10,9% in 2018*);
- werd 6,6% van de dossiers overgemaakt aan de hiërarchische of tuchtrechtelijke overheden (*6,9% in 2018*);
- werd 6% van de dossiers toevertrouwd aan de Dienst Enquêtes P voor onderzoek[19] (4,4% in 2018).

.....

12 Het Vast Comité P kan beslissen om geen gevolg te geven aan een duidelijk ongegronde klacht en zal deze beslissing met redenen omkleed en schriftelijk ter kennis gebracht van de klager. Het kan tevens beslissen om zonder gevolg te klasseren wanneer de klager onvindbaar is, weigert mee te werken of afziet van zijn klacht.

13 Het kan gaan om klachten betreffende betwistingen van vaststellingen maar ook om dossiers waarvoor het Comité P niet bevoegd is (rationae personae/materiae) maar, in een streven naar behoorlijk bestuur, de klacht voor passend gevolg wenst over te maken aan de bevoegde overheid (bv. de federale ombudsmannen, de Hoge Raad voor de Justitie, …).

14 Door de dienst intern toezicht van het korps of van de politiedienst of door de Dienst Enquêtes van het Comité P.

15 In geval van overdracht van bevoegdheid wordt in de kennisgeving vermeld dat, indien de partij die de klacht heeft ingediend of de aangifte heeft gedaan bij de mededeling van het afsluiten van het onderzoek niet kan instemmen met de resultaten van het onderzoek, zij het Vast Comité P schriftelijk en gemotiveerd kan verzoeken haar klacht of aangifte opnieuw te behandelen. Het Vast Comité P zal de klacht slechts opnieuw onderzoeken als er nieuwe en ernstige elementen naar voren worden geschoven, die een heropening van het dossier rechtvaardigen. Artikel 10, 7e lid van de organieke wet van 18 juli 1991.

16 Autonome afhandeling betekent dat het Vast Comité P de bevoegdheid om de klacht af te handelen overdraagt aan de commissaris-generaal van de federale politie (voor een dienst van de federale politie) of aan de korpschef (voor een dienst van de lokale politie) wanneer het van oordeel is dat de gegevens van de klacht of de aangifte niet wijzen op een organisatorische disfunctie of op een ernstige individuele disfunctie, nalatigheid of fout. Artikel 10, 4e lid van de organieke wet van 18 juli 1991.

17 Het Vast Comité P vraagt aan de dienst intern toezicht van het betrokken politiekorps om de aangeklaagde feiten te onderzoeken en hem in kennis stellen van de resultaten en de conclusies van het onderzoek zodat het daarna zelf een uitspraak kan doen over het dossier.

18 Aan de gerechtelijke overheid worden de klachten overgemaakt waarin strafrechtelijke feiten worden aangevoerd in de context van een politie-interventie (in ruime zin).

19 De Dienst Enquêtes P kan worden aangewezen om over te gaan tot de aanvankelijke analyse van de klacht. Dit zal, in principe, het geval zijn wanneer de klacht betrekking heeft op een organisatorische disfunctie of een ernstige individuele nalatigheid, fout of disfunctie. De Dienst Enquêtes P kan ook worden aangewezen om een tweede lezing uit te voeren van het dossier nadat het aanvankelijke onderzoek gevoerd werd door een andere toezichthoudende dienst.

2.3 Analyse van de afgesloten klachten en van de beslissingen tot afsluiting

2.3.1 Beslissingen inzake afsluiting

Dit deel spitst zich toe op de beslissingen die het Comité P heeft genomen in 2019. Dit impliceert dat het enkel gaat om de klachten die het voorwerp hebben uitgemaakt van onderzoek, hetzij door een dienst intern toezicht, hetzij door de Dienst Enquêtes P. Dit deel heeft dus geen betrekking op alle bij het Comité P ingediende klachten.

Aangezien er meerdere redenen kunnen zijn om één en hetzelfde dossier af te sluiten, is het niet mogelijk om de beslissingen op te tellen. Tevens dient opgemerkt dat sommige dossiers zowel onder de bevoegdheid van de gerechtelijke overheid (omdat er strafrechtelijke feiten in aangegeven worden) als onder de bevoegdheid van het Vast Comité P vallen. Wanneer een dossier een dubbele oriëntatie krijgt, zelfs als er een code “geen fout” wordt toegekend wat de gemelde politionele aspecten betreft, wil dat niet zeggen dat de grieven van de klager geen andere afloop hebben gekend op strafrechtelijk vlak.

Niettegenstaande de voorgaande opmerkingen, kunnen er bepaalde lessen worden getrokken. Zo had, op het ogenblik van de extractie van de gegevens, het Comité P 1315 klachtdossiers afgesloten in 2019. De genomen beslissingen hadden in 53,4% van de gevallen betrekking op dossiers geopend in 2019, in 43,3% op dossiers geopend in 2018 en in 3,2% op dossiers geopend in 2017. In vergelijking met 2018, werden er meer dossiers afgesloten (1286 dossiers in 2018 tegenover 1315 dossiers in 2019).

Op het ogenblik van de opmaak van dit verslag heeft, van deze dossiers die het voorwerp van onderzoek hebben uitgemaakt, 67,1% geleid tot een beslissing afwezigheid van fout of tekortkoming, was 10% onvoldoende bewezen en werd in 7,5% besloten tot het bestaan van een fout. In 8,8% van de gevallen hebben de betrokken politiekorpsen aan het Comité P gemeld dat ze een ordemaatregel hadden genomen. Bijna 5,8% van de dossiers waren al behandeld of werden overgemaakt aan de gerechtelijke overheid. In 6,1% van de gevallen heeft het Comité P geoordeeld dat de gemelde feiten niet tot zijn bevoegdheidssfeer behoorden.

Er dient te worden benadrukt dat de categorieën niet kunnen worden opgeteld omdat in één en hetzelfde dossier verscheidene beslissingen kunnen worden genomen.
Deze cijfers worden procentueel weergegeven in onderstaande grafiek.

Voornaamste redenen voor afsluiting en maatregelen genomen in 2018 - 2019

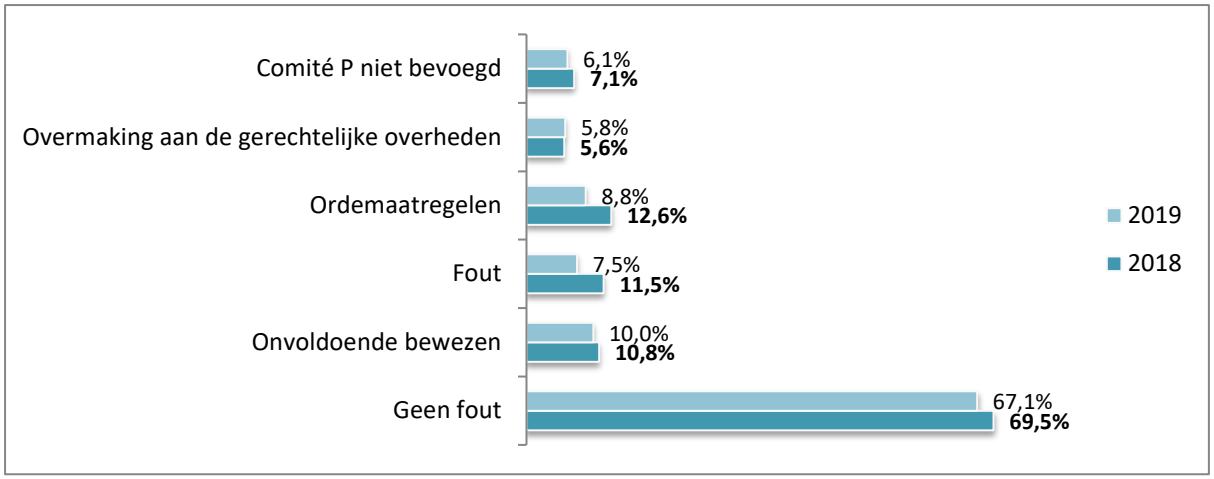

2.3.2 Kwalitatieve analyse van de klachten waarin een disfunctie werd vastgesteld

In dit deel ligt de klemtoon op de klachten die, na onderzoek, hebben geleid tot de vaststelling van een individuele en/of organisatorische disfunctie. In 2019 heeft het Vast Comité P 1315 dossiers afgesloten en in 63 van die dossiers werd besloten tot het bestaan van een disfunctie, zijnde bijna 5%.

Over die dossiers kunnen een aantal opmerkingen worden geformuleerd. Zo heeft bijna een derde van de feiten[20] vermeld in die dossiers betrekking op weigeren te akteren. Deze weigeringen kunnen verwijzen naar erg diverse situaties: weigeren te akteren aan het onthaal van een commissariaat, de klager doorverwijzen naar andere diensten, het niet opstellen van een proces-verbaal naar aanleiding van een interventie. Uit lezing van die dossiers is duidelijk gebleken dat dit te wijten is aan een zeker gebrek aan dienstverlening, maar ook dat, in bepaalde gevallen, een gebrek aan kennis de reden kan zijn waarom er geen proces-verbaal wordt opgesteld.

De taak onjuist, onvolledig, onverzorgd of niet pertinent uitvoeren is ook een steeds terugkerend feit in de geanalyseerde dossiers. Het gaat hier voornamelijk om misnoegen over de onvolledigheid van het uitgevoerde werk. Bijvoorbeeld de politieambtenaren die werden opgeroepen voor nachtlawaai zijn ter plaatse geweest maar hebben geen (of niet opnieuw) contact opgenomen met de oproeper die zich dus afvraagt of er gevolg werd gegeven aan zijn oproep, men vergeet een document toe te voegen of een attest op te maken, enz. Deze tekortkomingen kunnen een zekere impact hebben op het imago van de politiediensten, maar kunnen ook min of meer ernstige gevolgen hebben afhankelijk van het domein waarin die tekortkoming zich heeft voorgedaan[21].

De categorie ‘gebrek aan onpartijdigheid, neutraliteit en ongelijke behandeling’ vertegenwoordigde bijna 15% van de in die dossiers vermelde feiten.

Een laattijdige taakuitvoering[22], een gebrekkige naleving van de procedures[23] en het overschrijden of afwenden van zijn (politionele) bevoegdheden vertegenwoordigden respectievelijk 9,5% van de in die dossiers vermelde feiten.

Wat de functionaliteiten[24] betreft, springen bij de afgesloten dossiers die hebben geleid tot de vaststelling van een disfunctie vooral interventie, onthaal en verkeer in het oog. Interventie bijvoorbeeld komt in iets minder dan de helft van de dossiers voor, terwijl onthaal in bijna een vijfde van de dossiers aan bod komt. Daarna volgen dus verkeer, recherche, wijkwerking, genegotieerd beheer van de openbare ruimte en, in zeer geringe mate, slachtofferbejegening.

Met betrekking tot de betrokken politiekorpsen waarvoor het Vast Comité P in 2019 dossiers heeft afgesloten waarin een disfunctie werd vastgesteld, ziet de verdeling er als volgt uit: 6 dossiers betreffen de politiezone Brussel-Hoofdstad/Elsene, 5 de politiezone Boraine, 4 de politiezone Mons-Quévy en de politiezone Brussel-Zuid en telkens 3 dossiers met betrekking tot de politiezones Gent, Antwerpen en Limburg Regio Hoofdstad.

.....

20 Een klacht kan over verscheidene feiten handelen.
21 Bijvoorbeeld in het kader van domiciliëringen.
22 Bijvoorbeeld een aanrijtijd die als te lang wordt ervaren.
23 Regels of procedures werden niet gevolgd.
24 In dezelfde klacht kunnen verscheidene functionaliteiten worden vermeld.

2.3.3 Klachtonderzoeken door de Dienst Enquêtes P

In 2019 heeft het Vast Comité P 2646 klachtendossiers geopend op basis van rechtstreeks bij het Comité P gemelde klachten en aangiften. Van alle klachtendossiers die het voorwerp van onderzoek hebben uitgemaakt, werden er 195 (6%) aan de Dienst Enquêtes P toegewezen tegenover 4,4% in 2018.

Het Vast Comité P kan de Dienst Enquêtes P belasten met de uitvoering van een klachtonderzoek in functie van een aantal criteria die verband houden met (a) de aard van de feiten, (b) de complexiteit van het onderzoek, (c) de hoedanigheid van de betrokken actoren, (d) de toe te passen onderzoeksmethodes, (e) de dringendheid en (f) de media-aandacht die sommige onderzoeken krijgen. Daarnaast kan het Vast Comité P de Dienst Enquêtes P opdracht geven tot het herlezen van dossiers die geanalyseerd zijn door de politiekorpsen en –diensten.

2.4 Marginale controle van de klachtafhandeling

2.4.1 Situering

Het Vast Comité P heeft zijn visie op klachtafhandeling door de jaren heen verfijnd en systematisch toegelicht in zijn jaarverslagen.

De ministeriële omzendbrief CP 3 vertrekt vanuit het basisuitgangspunt van responsabilisering en verantwoording en stelt dat het van primordiaal belang is dat de klachten behandeld worden daar waar ze kunnen leiden tot het zo snel mogelijk wegwerken van de oorzaken van of de redenen voor de klachten, namelijk bij de politiekorpsen en lijnverantwoordelijken[25]. Een kwaliteitsvolle, verantwoorde en transparante afhandeling van klachten tegen politieambtenaren verdient daarom een bijzondere plaats in het managen van een politieorganisatie. Verder is volgens artikel 10 van zijn organieke wet het Comité P naar de letter geen "*eerstelijnsklachtenbureau*".

Dit brengt het Vast Comité P ertoe om de klachtafhandeling zo veel mogelijk te situeren binnen de betrokken politiedienst waarbij het de leidinggevenden wenst te responsabiliseren voor het klachtenmanagement als belangrijk onderdeel van de organisatieontwikkeling.

Bovendien mag niet uit het oog worden verloren dat een efficiënte bedrijfsvoering meer dan ooit aan de orde is en het Comité P zelf ook 'meer met minder' moet kunnen doen. Het onder meer kunnen rekenen op een dienst intern toezicht (DIT) die kwalitatief hoogstaande 'diensten en producten' aflevert, vormt hierbij een onmiskenbare randvoorwaarde.

Om zijn observatoriumfunctie naar behoren te kunnen vervullen, moet het Comité P onder meer kunnen rekenen op de DIT's van de politiediensten die plichtsgetrouw de informatie overmaken over de ontvangen klachten die ze onderzochten. Voor het Comité P is het namelijk erg belangrijk dat, enerzijds, klachten van burgers op een professionele manier worden onderzocht en dat uit de eventuele tekortkomingen de nodige lessen worden getrokken om de werking te optimaliseren en, anderzijds, het vertrouwen van de burger in de werking van de dienst wordt hersteld. In 2002 heeft het Vast Comité P daarom een onderzoeksmethodologie ontwikkeld, die werd gevalideerd door de parlementaire begeleidingscommissie, waarbij het zijn controleactiviteiten rationaliseert door meer aandacht te besteden aan de minder goed werkende DIT's en occasioneel controles uit te voeren op de beter werkende DIT's. Hierbij moet de belangrijke opmerking worden gemaakt dat het Vast Comité P niet aan 'schandpaalpolitiek' wenst te doen, maar resoluut kiest voor de 'alarmbel'.

De laatste jaren werd het Vast Comité P echter geconfronteerd met een aantal dossiers waarin de klachtafhandeling of de informatieoverdracht beter had kunnen verlopen. Omdat een laatste grootschalig onderzoek naar de wijze van klachtafhandeling door de geïntegreerde politie dateerde van 2003-2004, werd beslist om een opvolgingsonderzoek uit te voeren.
Per bezochte DIT werd nagegaan in welke mate zijn werkwijze voldeed aan wat is voorzien in de rondzendbrief CP 3, bijlage 2, met name: 'M*inimale procedure voor het beheer van klachten in het kader van administratieve (niet gerechtelijke, niet tuchtrechtelijke) onderzoeken'*[26].

Met dit onderzoek wenste het Vast Comité P niet alleen een geactualiseerd beeld te krijgen van de wijze waarop de (autonome) klachtafhandeling binnen de geïntegreerde politie wordt uitgevoerd, maar ook na te gaan of de huidige visie al dan niet moet worden bijgestuurd (intern en/of extern). Bijkomend wilde het Vast Comité P een bijdrage leveren aan het doen dalen van vaak voorkomende

[25] Rondzendbrief CP 3 van 29 maart 2011 betreffende organisatiebeheersing in de geïntegreerde politie, gestructureerd op twee niveaus, *BS* 21 april 2011.
[26] Ibid.

klachten. Hiervoor werden leidinggevenden bevraagd omtrent de maatregelen van organisatiebeheersing die zij proactief en/of preventief nemen om welbepaalde klachten te voorkomen of tot een minimum te herleiden en omtrent de mate waarin ze daarover informatie delen binnen de geïntegreerde politie.

2.4.2 Methodologie

Bij de dienst tucht, interne werking – kwaliteit (TIWK) van de federale politie werden 10 klachtdossiers onderzocht en van 48 politiezones (24 Nederlandstalige, 20 Franstalige en 4 Brusselse) werden telkens 3 dossiers geanalyseerd. Er werden bijgevolg 154 dossiers geanalyseerd.

In de mate van het mogelijke werden dossiers opgevraagd die betrekking hebben op een of meer van de volgende feiten: 1) agressieve houding, 2) lakse of negatieve houding, 3) intimiderende houding en 4) klantonvriendelijkheid ten aanzien van de burger. Het is immers zo dat deze tenlasteleggingen verwoord in de klachten die het Comité P in 2016 ontving zeer hoog scoorden of een sterke toename kenden. In het belang van de coherentie voor de onderzoeksbevindingen werd deze selectie uit 2016 niet meer gewijzigd.

De bevindingen werden besproken met de respectieve korpschefs en/of diensthoofden DIT. Hiervan werd telkens een verslag opgesteld dat door het Vast Comité P kort na het onderhoud werd overgemaakt aan de betrokkenen.

2.4.3 Onderzoeksbevindingen

Wat op het terrein werd vastgesteld, wordt hierna samengevat onder drie rubrieken: 1) de mate waarin de klachtafhandeling beantwoordt aan de criteria opgenomen in de bijlage 2 aan de rondzendbrief CP 3, 2) de randvoorwaarden die de klachtafhandeling moeten faciliteren en 3) de maatregelen van organisatiebeheersing ter daling en/of ter voorkoming van welbepaalde klachten. Ten slotte worden er ook een aantal aanbevelingen geformuleerd.

2.4.3.1 Naleving van de minimale procedure klachtafhandeling

De klachten worden in de regel geregistreerd en in de meeste gevallen wordt een klachtdossier aangelegd. Politieambtenaren die in een klacht worden geviseerd, worden hiervan over het algemeen vrij vlug in kennis gesteld. Het is positief vast te stellen dat bepaalde korpschefs evenals de leidinggevende ambtenaar *a.i.* van de dienst TIWK ervoor opteren om (bepaalde) onderzoeken te laten voeren door de lijnverantwoordelijken. Dit ligt immers volledig in lijn met de principes van de eerstelijnsklachtafhandeling die het Vast Comité P nastreeft en waarvan de filosofie later ook werd opgenomen in de CP 3 *(zie supra)*.

Wat de naleving van de minimale procedure klachtafhandeling betreft, beveelt het Vast Comité P aan dat:

- de commissaris-generaal van de federale politie en de korpschefs van de lokale politie alle ontvangen (administratieve) klachten en aangiften en de hieraan verbonden onderzoeksresultaten overmaken aan het Comité P;
- aan de klagers systematisch een ontvangstmelding wordt gestuurd.
  Dit is vanuit psychologisch oogpunt zeer wenselijk omdat onder meer op basis hiervan uiting wordt gegeven aan het ter harte nemen van de klacht;

- er systematisch een klachtbevestiging wordt uitgevoerd omdat dit aangewezen is vanuit onderzoeksmatig perspectief;
- het verhoor of de resultaten voortvloeiend uit de mondelinge of schriftelijke bevraging van de betrokken medewerker deel uitmaken van het klachtdossier;
- bij het afsluiten van elk intern onderzoek een gedetailleerd eindverslag wordt opgemaakt. Dit intern onderzoeksverslag biedt immers de grondslag voor de rechtvaardiging van een objectief onderzoek;
- alle betrokken medewerkers geïnformeerd worden over het onderzoeksresultaat indien ze kennis kregen van het bestaan van de klacht, omdat ze daartoe het recht hebben;
- de klagende partij schriftelijk wordt geïnformeerd over het resultaat van het onderzoek[27];
- bij elke kennisgeving van het resultaat van het onderzoek aan de klagende partij melding wordt gemaakt van de mogelijkheid om de klacht opnieuw te laten behandelen door het Vast Comité P middels een schriftelijk en gemotiveerd verzoek indien de onderzoeksresultaten worden betwist[28];
- het klachtdossier overzichtelijk en volledig wordt samengesteld met onder meer ook het gebruik van een inventaris en een nummering van de stukken;
- de geformuleerde verbetervoorstellen worden opgevolgd door de DIT's en;
- de onderzoeksmethode gevolgd door de lijnverantwoordelijken nog meer afgestemd wordt op de procedure zoals beschreven in de bijlage 2 van de CP 3.

De informatieverplichting die ingeschreven is in artikel 14bis[29] van de wet van 18 juli 1991 tot regeling van het toezicht op de politie- en inlichtingendiensten en op het Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse wordt niet altijd nageleefd. Een minderheid van de eenheden maakt de informatie immers niet over of voldoet (zeer) laattijdig aan de kennisgeving, soms pas na herhaalde herinneringen. Daarnaast wordt vastgesteld dat bepaalde diensten zich beperken tot het overmaken van informatie die betrekking heeft op de klachten die door het Vast Comité P werden overgemaakt (voor autonome klachtafhandeling of met het verzoek het onderzoek te laten voeren door hun DIT) en bijgevolg niet rapporteren over de klachten die ze via een andere weg ontvangen.

Uit wat voorafgaat, blijkt dus dat het Comité P zijn observatoriumfunctie op vandaag hierdoor onvoldoende adequaat kan invullen.

2.4.3.2 Randvoorwaarden die de klachtafhandeling moeten faciliteren

Het KLFP-systeem komt niet tegemoet aan de (actuele) noden van de politiediensten en wordt door de gebruikers in hoofdzaak aangewend om te voldoen aan de wettelijk voorziene informatie-verplichting. Teneinde het KLFP-systeem gebruiksvriendelijker te maken en om nog beter aan de

[27] Dit betreft zowel 1) de dossiers met overmaking voor '*autonome klachtafhandeling*' als 2) de dossiers die door het Vast Comité P worden overgemaakt '*met de vraag de klacht te laten onderzoeken door de DIT*' en waarin de kennisgeving gebeurt door het Vast Comité P. Van de federale en de lokale politie wordt verwacht dat ze de klagende partij inlichten over het resultaat van het onderzoek in het geval van klachtoverdracht door het Vast Comité P en dat ze deze werkwijze evenzeer toepassen op de klachten die hen rechtstreeks bereiken, dus zonder enige tussenkomst van het Vast Comité P.

[28] Deze werkwijze is expliciet opgenomen in artikel 10 van de wet van 18 juli 1991 tot regeling van het toezicht op politie- en inlichtingendiensten en op het Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse en dit voor de klachten die door het Vast Comité P voor 'autonome klachtafhandeling' worden overgemaakt. Op basis van de bijlage 2 aan de CP 3 meent het Vast Comité P te mogen besluiten dat deze bepaling ook moet worden opgenomen in de kennisgeving van het resultaat van het onderzoek voortvloeiend uit de klachten die de diensten van de geïntegreerde politie rechtstreeks bereiken.

[29] Artikel 14bis voorziet onder meer in volgende bepaling: "[…] *De commissaris-generaal van de federale politie, de algemene inspectie van de federale en de lokale politie en de korpschefs van de lokale politie sturen aan het Vast Comité P ambtshalve een kopie van de klachten en aangiften die zij betreffende de politiediensten hebben ontvangen en bij het afsluiten van het onderzoek een korte samenvatting van het resultaat ervan.* […]".

noden van de politiediensten tegemoet te komen, werd een werkgroep opgericht met de AIG, een vertegenwoordiging van de federale politie, de Vaste Commissie van de lokale politie en het Vast Comité P.

Het principe van maximale overdracht van de klachten door het Vast Comité P aan de DIT's wordt globaal genomen onderschreven. De respondenten kunnen zich met andere woorden vinden in de visie van het Vast Comité P om de klachten zo veel mogelijk lokaal te laten afhandelen.

Wat de visie op de procedure van de klachtafhandeling zoals beschreven in de bijlage 2 van de rondzendbrief CP 3 betreft, komt uit het onderzoek naar voor dat dit raamkader de uniformiteit ten goede komt. Evenwel wordt de bedenking geformuleerd dat voor de politiezones die niet beschikken over een 'permanent' ingerichte DIT, deze procedure vrij formalistisch en vrij arbeidsintensief is.

De klachtafhandeling komt relatief weinig aan bod in de verschillende beleidsdocumenten van de korpsen, maar de meeste korpschefs leggen hierover wel periodiek verantwoording af aan hun bestuurlijke overheden.

Een beperkt aantal bezochte politiezones hebben een samenwerkingsakkoord uitgewerkt met een of meer naburige politiezones voor het gemeenschappelijk organiseren van de functionaliteit 'intern toezicht'. Andere gesprekspartners vermelden dat er op dat vlak (premature) plannen zijn. De ontwikkeling van samenwerkingsakkoorden kan voor (kleinere) politiezones, die op vandaag moeilijkheden ondervinden om een voldoende professionele invulling te geven aan de klachtafhandeling, wel degelijk een optie zijn.

2.4.3.3 Maatregelen van organisatiebeheersing ter daling en/of ter voorkoming van welbepaalde klachten

Het Vast Comité P kreeg kennis van de volgende initiatieven of maatregelen die de bezochte diensten hadden genomen ter voorkoming van klachten die betrekking hebben op: 1) een agressieve houding, 2) een lakse of negatieve houding bij de taakuitvoering, 3) een intimiderende houding of 4) klantonvriendelijkheid ten aanzien van de burger:

- het opstellen van een korpsrichtlijn waarin de normen en waarden worden toegelicht;
- het voeren van een integriteitsbeleid;
- het permanent werken aan leiderschap;
- een proactieve en permanente samenwerking tussen de volgende diensten: de DIT, de cel tucht en de dienst diversiteit;
- het bespreken van bepaalde tussenkomsten n.a.v. de diverse overlegmomenten in het korps: de dagelijkse briefings, de korpsvergaderingen, de diverse bestaande vergaderingen van de leidinggevenden, specifieke werkvergaderingen, …;
- het houden van debriefings of reflecties (in teamverband) ingevolge een bepaalde tussenkomst;
- het verspreiden en/of het actualiseren van bevindingen – aanbevelingen – richtlijnen via het intranet;
- de opvolging van de interventies vanuit het perspectief van interne kwaliteitscontrole;
- het voeren van een proactief–preventief beleid op basis van het cijfermateriaal dat voortvloeit uit de analyse van de klachten en/of op basis van persberichten, om eventuele tendensen vast te stellen en hierop passend in te spelen;

- het geven van thematische casussen aan de leden van een bepaalde dienst, waarbij de nadruk ligt op een duidelijke communicatie (inzake procedures en verantwoordelijkheden van de verschillende partners);
- het uitoefenen van kwaliteitscontroles op akten en politionele documenten zoals interventie- en meldingfiches;
- het ontwikkelen van geheugensteunen door de teamchefs;
- het plegen van overleg door de DIT met de specialisten geweldsbeheersing waarbij bepaalde casussen worden besproken, om de opleiding–training hierop (meer) te kunnen afstemmen;
- het houden van overleg met het parket inzake weerspannigheid en agressie door de klager;
- het plaatsen van camera's in publieke ruimtes van het commissariaat;
- bepaalde medewerkers bij bepaalde klagers niet meer laten tussenkomen of hen bij deze perso(o)n(en) systematisch laten interveniëren met een tweede medewerker;
- het rechtstreeks tussenkomen in 'conflictsituaties' tussen een medewerker en een burger door een leidinggevende of een medewerker DIT;
- een proactieve werking van de DIT in plaats stellen, zoals: aanwezigheid op grote evenementen, het informeren van nieuwe collega's door de werking van de DIT te kaderen en hen te wijzen op enkele veel voorkomende valkuilen, het aanspreken van medewerkers die terugkerende klachten krijgen omtrent een zelfde problematiek en dit aan de hand van het monitoren van de klachten, het uitvoeren van toezicht en controles op bepaalde 'klachtgevoelige' domeinen zoals de te volgen procedure bij in beslag genomen voorwerpen, de na te leven richtlijnen bij opsluiting van personen, de invulling van de onthaalfunctie, …;
- de motorrijders van de politie verzoeken hun helm af te doen bij hun contacten met de burger;
- het uitvoeren van het SECOND–WAVE–project dat afkomstig is van het Nederlandse GOUDA en tot doel heeft de politie samen te zetten met (probleem)jongeren en samen een gezamenlijk traject van negen maanden af te leggen. Maandelijks wordt er op een andere plaats samengekomen rond telkens een nieuw thema, wordt er onder leiding van een moderator onderling gedebatteerd en worden rollenspelen georganiseerd (waarbij de jongeren de rol van de politie moeten spelen en omgekeerd);
- de organisatie van sensibiliseringsdagen rond het thema 'intrafamiliaal geweld'. De politie-ambtenaren en alle (rechtstreeks) betrokken partijen (parket, dokters, diverse hulpverlenings-instellingen, …) zijn naar een toneelstuk gaan kijken. Na de voorstelling werd er een debat op gang gebracht waarbij onder meer (nogmaals) het belang werd beklemtoond van het steeds opstellen van een proces-verbaal. Afrondend werd tijd voorzien om elkaar beter te leren kennen;
- de inzet van een (korps)psycholoog indien (plotse) gedragswisselingen worden vastgesteld bij een collega;
- het opstarten van een begeleidingstraject op maat van de betrokken medewerker, desgevallend gekoppeld aan een doorverwijzing naar een gespecialiseerde hulpverleningsdienst;
- het voorzien in een 'bijsturend' gesprek;
- het organiseren van een functioneringsgesprek en het opstellen van een functioneringsnota of nog;
- het voeren van een consequent tuchtbeleid dat als 'sluitstuk' wordt toegepast.

Tot slot heeft het Vast Comité P na kennis te hebben genomen van een aantal randvoorwaarden die de klachtafhandeling nog beter kunnen faciliteren, deze ook aangewend om de werking van zijn klachtencel verder te optimaliseren (zie *infra*).

2.5 Strafonderzoeken uitgevoerd door de Dienst Enquêtes P

De Dienst Enquêtes P voert toezichts- en opvolgingsonderzoeken, klachtonderzoeken maar ook strafonderzoeken uit. Bij strafonderzoeken werkt de Dienst Enquêtes P in opdracht van het openbaar ministerie of de onderzoeksrechter en niet voor het Vast Comité P.

Aantal strafonderzoeken 2013-2019, incl. evolutie 2018-2019

	2015	2016	2017	2018	2019	Evolutie 2018-2019
Strafonderzoeken uitgevoerd door de Dienst Enquêtes P	130	127	138	81	97	+19,7%

Aan de Dienst Enquêtes P werden in 2019 97 nieuwe strafonderzoeken toegewezen. Dat is een stijging van 16 dossiers of een vijfde ten opzichte van 2018. Zoals vorige jaren al vermeld, bevat dit aantal niet alle strafonderzoeken die tegen politieambtenaren werden gevoerd. Sinds 22 september 2011 bestaat er immers een ministeriële richtlijn die de taakverdeling regelt tussen de Algemene inspectie van de federale politie en van de lokale politie en de Dienst Enquêtes van het Comité P over de opdrachten van gerechtelijke politie naar misdrijven waarbij politieambtenaren (in de brede zin) betrokken zijn.

Op geregelde tijdstippen is er overleg geweest tussen de gerechtelijke autoriteiten en de Dienst Enquêtes P. Naast een bespreking van punctuele strafdossiers werd de leiding van de Dienst Enquêtes in 2019 door elke procureur-generaal ook uitgenodigd voor een overleg in aanwezigheid van de procureurs des Konings van zijn ressort. Tijdens deze overlegmomenten werd onder meer de toepassing in de praktijk van de hierboven vermelde ministeriële richtlijn besproken en werd toelichting verstrekt bij de wijze waarop politieambtenaren voldoen aan de wettelijke verplichting om vastgestelde strafrechtelijke inbreuken per informatief verslag te melden aan de directeur-generaal van de Dienst Enquêtes P. Dit is voorzien bij artikel 26 van de organieke wet Comité P.

In navolging van deze ministeriële richtlijn stuurde de directeur-generaal van de Dienst Enquêtes P in 2019 na overleg 16 dossiers terug naar de opdrachtgever van het onderzoek. In 2018 waren er dat 25. Van deze 16 strafonderzoeken kwamen negen opdrachten van procureurs des Konings en zeven van onderzoeksrechters. Het ging hierbij onder meer over dossiers met de gerechtelijke kwalificaties ‘vrijwillige slagen en verwondingen’ (7 maal), ‘schending beroepsgeheim’(4 maal), ‘valsheid’ (3 maal), ‘belaging’ (1 maal) en ‘verduistering of diefstal door een ambtenaar’ (1 maal).

De Dienst Enquêtes P verzekert ook een 24 urenpermanentie. In 2019 moest de permanentie van de Dienst Enquêtes P 12 maal afstappen op vraag van de gerechtelijke overheden, waarvan 8 afstappingen voor schietincidenten. In drie dossiers diende het overlijden van een persoon tijdens een overbrenging of in een politiecel te worden onderzocht. Ten slotte werd de permanentiedienst van de Dienst Enquêtes P gevat voor een onderzoek naar slagen en verwondingen. In 2019 was een achtste van het totaal aantal nieuw geopende strafonderzoeken het gevolg van ontvangen oproepen tijdens de 24 urenpermanentie. In 2018 waren er 13 afstappingen, waarvan 11 voor een schietincident.

Aantal strafonderzoeken 2018-2019

	2018	2019
Procureur des Konings	49	37
Onderzoeksrechter	21	32
Aanvankelijk PV DE	10	20
Federaal parket	1	2
Arbeidsauditeur	0	3
Procureur-generaal	0	3
TOTAAL	81	97

In 2019 voerde de Dienst Enquêtes P 37 strafonderzoeken (38,1%) uit op vraag van de procureurs des Konings. De onderzoeksrechters maakten 32 dossiers over aan de Dienst Enquêtes P, dit is een derde van het aantal geopende strafonderzoeken bij de Dienst Enquêtes P in 2019. Er werden zo ten opzichte van 2018 minder opsporingsonderzoeken en meer gerechtelijke onderzoeken geopend.
De commissarissen-auditors maakten 20 aanvankelijke processen-verbaal over aan de procureurs des Konings. In 12 lopende strafdossiers stelden commissarissen-auditors nieuwe strafrechtelijke inbreuken vast, 5 nieuwe strafrechtelijke inbreuken werden vastgesteld tijdens het voeren van niet-strafrechtelijke klachtonderzoeken en 3 maal werd een aanvankelijk proces-verbaal opgesteld op basis van hun aangeleverde informatie. Voor 11 van deze aanvankelijke processen-verbaal vroegen de gerechtelijke overheden een verder onderzoek aan de Dienst Enquêtes P.

Telkens drie strafonderzoeken werden op vraag van arbeidsauditeurs of procureurs-generaal opgestart. Het federaal parket vertrouwde twee strafonderzoeken toe aan de Dienst Enquêtes P.

Onderstaande tabel geeft een vergelijkend jaaroverzicht van de strafonderzoeken per ressort van hof van beroep en gerechtelijk arrondissement die aan de Dienst Enquêtes P werden overgemaakt in 2018 en 2019.

Aantal strafonderzoeken per ressort van hof van beroep en gerechtelijk arrondissement in 2018-2019, incl. hun evolutie

Hof van beroep	Gerechtelijk arrondissement	2018	2019	% Aandeel 2019	Evolutie 2018-2019
Antwerpen	**Antwerpen**	5	12	12,37%	+7
	Limburg	6	6	6,19%	0
Brussel	**Brussel**	16	19	19,59%	+3
	Halle-Vilvoorde	1	3	3,09%	+2
	Leuven	2	0	0,00%	-2
	Waals-Brabant	2	2	2,06%	0
Gent	**Oost-Vlaanderen**	21	15	15,46%	-6
	West-Vlaanderen	6	15	15,46%	+9
Henegouwen	**Henegouwen**	13	17	17,53%	+4
Luik	**Eupen**	0	0	0,00%	0
	Luik	1	0	0,00%	-1
	Luxemburg	7	5	5,15%	-2
	Namen	1	1	1,03%	0
Nationaal / federaal parket		0	2	2,06%	+2
TOTAAL		81	97		+16

In 2019 voerde de Dienst Enquêtes P vooral strafonderzoeken uit in opdracht van de gerechtelijke overheden in Brussel (19 strafonderzoeken), in Henegouwen (17 strafonderzoeken), Oost- en West-Vlaanderen (elk 15 strafonderzoeken). Voor Oost-Vlaanderen is dit in absolute aantallen een daling van 6 strafonderzoeken, voor West-Vlaanderen betrof het een stijging van 9 strafonderzoeken. Op vraag van de gerechtelijke overheden van het gerechtelijk arrondissement Antwerpen werden 12 strafonderzoeken geopend, wat een toename is van 7 dossiers ten opzichte van 2018.

Enkel de gerechtelijke overheden te Eupen en Luik deden in 2019 geen beroep op de Dienst Enquêtes P. Aan een verzoek van de gerechtelijke overheden te Leuven kon de directeur-generaal van de Dienst Enquêtes P geen gevolg geven op basis van de eerder vermelde ministeriële richtlijn.

Aantal strafonderzoeken 2019 per ressort van hof van beroep en gerechtelijk arrondissement

Hof van beroep	Gerechtelijk arrondissement	Procureur des Konings	Onderzoeksrechter	Dienst Enquêtes P	Federaal parket	Arbeidsauditeur	Procureur-generaal	Totaal
Antwerpen	**Antwerpen**	4	5	3	0	0	0	12
	Limburg	4	0	1	0	1	0	6
Brussel	**Brussel**	6	8	3	0	2	0	19
	Halle-Vilvoorde	1	1	1	0	0	0	3
	Leuven	0	0	0	0	0	0	0
	Waals-Brabant	2	0	0	0	0	0	2
Gent	**Oost-Vlaanderen**	6	6	1	0	0	2	15
	West-Vlaanderen	5	4	6	0	0	0	15
Henegouwen	**Henegouwen**	7	6	3	0	0	1	17
Luik	**Eupen**	0	0	0	0	0	0	0
	Namen	0	0	1	0	0	0	1
	Luik	0	0	0	0	0	0	0
	Luxemburg	2	2	1	0	0	0	5
Nationaal / federaal parket		0	0	0	2	0	0	2
TOTAAL		37	32	20	2	3	3	97

Van de 37 opsporingsonderzoeken waarin procureurs des Konings opdrachten overmaakten, zijn er zeven onderzoeken van de procureurs des Konings te Henegouwen, telkens zes van de procureurs des Konings te Brussel en Oost-Vlaanderen en vijf van de procureurs des Konings te West-Vlaanderen.

Van de gerechtelijke onderzoeken waarin onderzoeksrechters aan de Dienst Enquêtes P opdrachten overmaakten, kwamen er acht uit het gerechtelijk arrondissement Brussel en telkens zes uit de gerechtelijke arrondissementen Oost-Vlaanderen en Henegouwen.

Het arbeidsauditoraat van het gerechtelijk arrondissement Brussel maakte twee dossiers over, dat van het gerechtelijk arrondissement Limburg één.

De procureur-generaal te Gent vatte de Dienst Enquêtes P voor twee opsporingsonderzoeken, de procureur-generaal te Henegouwen voor één. Het federaal parket maakte twee opsporingsonderzoeken over aan de Dienst Enquêtes P.

Wat de regionale verdeling van de gerechtelijke overheden betreft, is iets meer dan de helft (52,6%) van de 97 nieuwe strafonderzoeken voor Vlaanderen, een vierde (25,8%) voor Wallonië en een vijfde (19,6%) voor Brussel. Twee strafonderzoeken werden uitgevoerd voor het federaal parket. Deze verhoudingen verschillen weinig met deze voor het jaar 2018.

Strafonderzoeken 2018 per regio

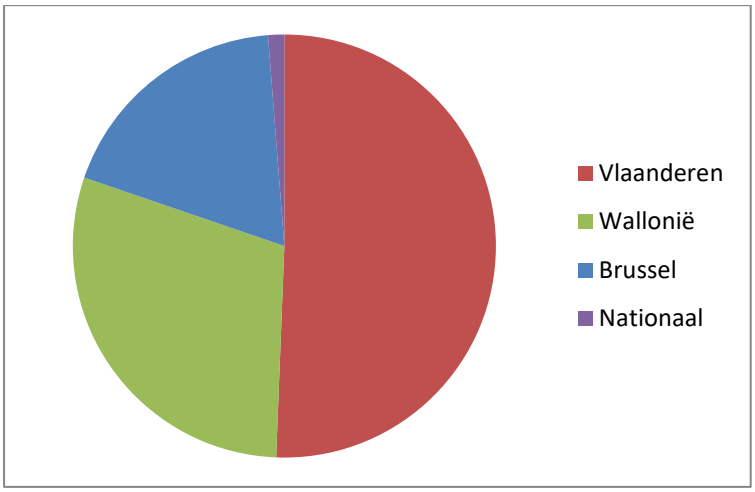

Strafonderzoeken 2019 per regio

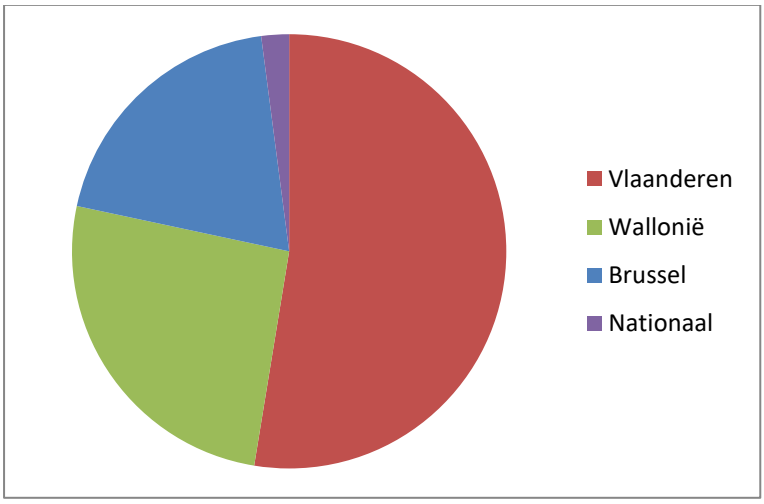

Verdeling van de gevoerde strafonderzoeken naar aard van de vaakst geregistreerde inbreuken 2018-2019

Inbreuken	2018	2019
(On) Opzettelijke slagen en verwondingen	31	28
Schending beroepsgeheim	10	14
Daden van willekeur gepleegd door de overheid	7	10
Valsheid gepleegd door een ambtenaar in de uitoefening van zijn functies	4	5
Bedreigingen	5	5
Wapens (wederrechtelijk dragen, onwettig bezitten, ...)	13	4
Vereniging van misdadigers	0	4
Schuldig verzuim hulp te verlenen	0	3
Beledigingen	1	3
Laster	3	3
Aanslag op de persoonlijke levenssfeer	1	3
Belaging-stalking	4	3

Per strafonderzoek kunnen meerdere tenlasteleggingen worden opgenomen en onderzocht. Zo kunnen 121 tenlasteleggingen worden gekoppeld aan de 97 strafonderzoeken die in 2019 werden geopend. Bij 17 strafonderzoeken werden meerdere tenlasteleggingen opgenomen en onderzocht.

De meest voorkomende tenlastelegging in de toegewezen strafonderzoeken is '(on)opzettelijke slagen en verwondingen', dit is ruim een vierde van de nieuw geopende strafonderzoeken in 2019. Dit is in lijn met de inbreuken waarvoor de Dienst Enquêtes P, incl. de oproepen tijdens de 24 urenpermanentie, wordt gevat.

De tweede meest voorkomende inbreuk is 'schending van het beroepsgeheim', veelal door de gerechtelijke overheden als tweede tenlastelegging gevoegd maar soms ook als gevolg van een nieuwe vaststelling tijdens een lopend onderzoek waarvoor een aanvankelijk proces-verbaal wordt opgesteld door de Dienst Enquêtes P.

Bij 10 strafonderzoeken diende de Dienst Enquêtes P te onderzoeken of er sprake was van 'daden van willekeur gepleegd door de overheid'. Bij 5 strafonderzoeken diende te worden onderzocht of er sprake was van 'bedreigingen'. Betreffende de onderzoeken naar 'valsheid' gaat het over twee onderzoeken op vraag van een onderzoeksrechter en drie dossiers waarin de Dienst Enquêtes P een aanvankelijk proces-verbaal opstelde.

Ten opzichte van 2018 valt de daling van het aantal strafonderzoeken inzake 'wapens' op.

2.6 Verwerking van de aanmeldingen van gepleegde misdaden of wanbedrijven door politieambtenaren (art. 26)

Beschikken over correcte en volledige informatie is voor het Vast Comité P een basisvoorwaarde om, overeenkomstig zijn missie en visie, zijn rol van toezichthouder op passende wijze te kunnen vervullen. Daartoe wordt het Vast Comité P niet enkel door gerechtelijke en politieoverheden, maar ook door politieambtenaren geïnformeerd wanneer zij (strafrechtelijke) inbreuken gepleegd door politiepersoneel vaststellen. Zo bepaalt artikel 26 van de organieke wet dat elk lid van een politiedienst dat een misdaad of een wanbedrijf gepleegd door een lid van een politiedienst vaststelt, daarover een informatief verslag opstelt en aan de directeur-generaal van de Dienst Enquêtes bezorgt. Deze verplichting voor de politieambtenaar doet geen afbreuk aan de bepaling van artikel 29 van het Wetboek van Strafvordering.

Hierna volgt een overzicht van de "artikels 26" die in de periode 2015-2019 aan het hoofd van de Dienst Enquêtes werden overgemaakt. Hiermee worden enkele inzichten verkregen in de strafbare feiten die werden gepleegd door politieambtenaren en die door de politie aan het Comité P zijn gemeld. Het moge duidelijk zijn dat daarmee geen conclusies kunnen getrokken worden over de "politiecriminaliteit" als specifiek fenomeen omdat lang niet alle inbreuken die door politieambtenaren worden gepleegd, gemeld worden langs deze weg.

Aantal en jaarlijkse evolutie van het aantal overgemaakte dossiers "artikel 26", 2015-2019[30]

Jaar opening	Aantal	Evolutie t.o.v. het vorige jaar
2015	552	-22%
2016	514	-7%
2017	615	+20%
2018	426	-31%
2019	742	+74%

Deze tabel toont aan dat het aantal meldingen dat jaarlijks wordt overgemaakt aan het hoofd van de Dienst Enquêtes P zeer wisselend is. Zoals hierboven aangegeven, kunnen met betrekking tot deze schommelingen geen conclusies worden getrokken omtrent het al dan niet vaker plegen van misdaden en wanbedrijven door politieambtenaren. Deze cijfers zeggen meer over de mate waarin wordt voldaan de meldingsplicht. In 2019 heeft de directeur-generaal van de Dienst enquêtes P nogmaals de aandacht getrokken op het belang om de "artikels 26" nauwgezet over te maken aan zijn diensten. Deze oproep heeft zijn effect niet gemist. Er is een stijging met zowat 75% van het aantal meldingen in vergelijking met 2018 en in de periode 2015-2019 werden nooit meer "artikels 26" overgemaakt.

De politiediensten en hun ambtenaren hebben verschillende mogelijkheden om de strafbare feiten 'artikel 26' aan de Dienst Enquêtes over te maken. De meeste politiediensten gebruiken het zogenaamde KLFP-systeem. Dit is een informaticatoepassing waarmee gegevens over klachten door de lokale politiezones worden gecodeerd en worden overgemaakt aan het Vast Comité P.

[30] Download databank Vast Comité P februari 2020.

Andere politiediensten maken de informatie rechtstreeks over aan de Dienst Enquêtes hetzij via een brief met als bijlage een proces-verbaal, hetzij via een specifieke template die intern de organisatie ontwikkeld werd. Als de informatie al beschikbaar is in de databank van het Comité P, dan worden beide dossiers geïntegreerd. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer de feiten al werden aangemeld via een klacht of wanneer het dossier aangemeld werd door het parket.

In de databank van het Comité P worden zowel administratieve[31] als inhoudelijke[32] gegevens van de overgemaakte "artikels 26" opgenomen. Bij de registratie van de strafrechtelijke inbreuken wordt de lijst met de parketcodes gehanteerd.

In de volgende tabel volgt een overzicht van de strafrechtelijke inbreuken geregistreerd bij de "artikels 26" opgedeeld naar de verschillende tenlasteleggingsrubrieken[33].

Aandeel strafrechtelijke inbreuken, naar tenlasteleggingsrubriek, geregistreerd bij dossiers "artikel 26", 2015-2019

Tenlasteleggingsrubriek	2015	2016	2017	2018	2019
Slagen & verwondingen met/zonder opzet	27,8%	29,5%	24,9%	36,7%	39,3%
Persoonlijke vrijheid	27,1%	23,0%	20,5%	24,3%	21,8%
Openbare veiligheid & openbare orde	20,5%	23,7%	32,2%	19,4%	18,8%
Diefstal & afpersing	8,1%	7,8%	6,3%	5,5%	5,5%
Bedrog	4,1%	3,8%	5,1%	3,2%	3,0%
Drugs & doping	1,8%	2,3%	1,5%	2,6%	1,4%
Familiale sfeer	2,5%	1,0%	1,2%	2,0%	2,3%
Vernielingen, beschadigingen & brandstichting	1,3%	1,5%	1,5%	1,4%	1,4%
Ontucht & seksuele uitbuiting	1,5%	1,5%	0,5%	1,2%	0,0%
Openbare trouw[34]	3,8%	4,3%	3,4%	1,2%	1,4%
Aanranding van de eerbaarheid & verkrachting	0,3%	0,0%	0,7%	0,9%	1,4%
Landbouw, jacht, visvangst & dierenbescherming	0,0%	0,0%	0,0%	0,3%	0,2%
Moord, doodslag & onopzettelijke doding	0,0%	0,0%	0,5%	0,0%	0,2%
Volksgezondheid	0,3%	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%
Economische aangelegenheden	0,3%	0,5%	0,7%	0,0%	0,2%
Andere	0,8%	0,8%	1,0%	0,6%	3,0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

[31] Bijvoorbeeld de betrokken dienst, het gerechtelijk arrondissement, refertes, …
[32] Bijvoorbeeld het aangeklaagde feit, indien in dienstverband gepleegd de functionaliteit, …
[33] Conversietabel nomenclatuur van de tenlasteleggingen bij de parketten.
[34] Voornamelijk valsheid in geschrifte en valse verklaringen.

De vaakst geregistreerde tenlasteleggingsrubriek betreft slagen en verwondingen, al dan niet met opzet. De feiten waarbij geen sprake is van opzet maken evenwel voor de periode 2015-2019 minder dan 2% uit. Voor 2019 bedragen dergelijke inbreuken 2,6%.

Onder de rubriek "persoonlijke vrijheid" valt, onder meer, de schending van het beroepsgeheim die een derde van de inbreuken in deze rubriek vertegenwoordigt. Een vijfde van de andere inbreuken betreffen laster, eerroof en beledigingen. Bijna een feit op zes in deze rubriek gaat over belaging en in een feit op tien is sprake van racisme, discriminatie of xenofobie.

De tenlasteleggingen in de rubriek 'openbare veiligheid & openbare orde' zijn in eerste orde daden van willekeur (een derde van de feiten), vervolgens de bedreigingen (een vijfde) en de willekeurige vrijheidsberoving (een zesde). In 2017 is het aandeel van deze rubriek toegenomen tot een derde van alle geregistreerde tenlasteleggingen. Verklaring hiervoor is een groot aantal meldingen komende van één enkele politiezone waarbij proces-verbaal werd opgesteld lastens politieambtenaren die in overtreding waren met de Kansspelwet[35]. In 2019 had slechts één aangemeld "artikel 26" deze tenlastelegging als voorwerp.

Bij de kennisgeving van de misdaden of wanbedrijven die door een lid van de politiediensten worden gepleegd tijdens de uitoefening van hun werkzaamheden kan ook meegegeven worden in welke van de zeven politionele basisfunctionaliteiten deze feiten zich hebben voorgedaan. In bijna de helft van de aangemelde "artikels 26" is geen functionaliteit geregistreerd, mogelijk omdat de feiten zich niet in de uitoefening van de dienst hebben afgespeeld.

Functionaliteit geregistreerd bij dossiers "artikel 26", 2015-2019

Functionaliteit	2015	2016	2017	2018	2019
Interventie	173	161	169	138	197
Wijkwerking	59	39	58	35	69
Onthaal	27	27	38	22	56
Verkeer	22	24	38	32	88
Recherche	17	20	16	5	17
Genegotieerd beheer van de publieke ruimte	5	7	6	3	15
Slachtofferzorg	3	2	1	2	3

Naar functionaliteit vinden in de periode 2015-2019 ruim de helft van de aangemelde dossiers waarbij een functionaliteit is geregistreerd, plaats in de functionaliteit interventie, 1 op 6 in de wijkwerking en telkens ongeveer een tiende in de functionaliteiten onthaal en verkeer. In 2019 houdt 44% van de aangemelde "artikels 26" waarvoor een functionaliteit geregistreerd is verband met de functionaliteit interventie, 20% met verkeer, 15% met de wijkwerking en 13% met onthaal.

.....

[35] Wet van 7 mei 1999 op de kansspelen, de weddenschappen, de kansspelinrichtingen en de bescherming van de spelers.

2.7 Beroepsorgaan inzake veiligheidsmachtigingen, veiligheidsattesten en veiligheidsadviezen

Een van de specifieke bevoegdheden van de voorzitter van het Vast Comité P is dat deze deel uitmaakt van het beroepsorgaan inzake veiligheidsmachtigingen, veiligheidsattesten en veiligheidsadviezen, opgericht bij wet van 11 december 1998 (*BS* 7 mei 1999, *err. BS* 24 juni 1999).

Het beroepsorgaan is samengesteld uit de voorzitter van het Vast Comité I, de voorzitter van het Vast Comité P en de voorzitter van de geschillenkamer van de Gegevensbeschermingsautoriteit of hun plaatsvervanger.

In 2019 hield het beroepsorgaan 21 zittingen (14 in 2018) waarop de eiser en/of zijn advocaat gehoord werden. In 2019 werden er dus de helft meer zittingen gehouden dan in 2018. Er werden 166 dossiers behandeld (158 in 2018), waarvan 44 inzake veiligheidsmachtigingen (36 in 2018), 30 inzake veiligheidsattesten (30 in 2018) en 92 inzake veiligheidsadviezen (92 in 2018).

Vóór elke zitting worden de dossiers ingestudeerd. Het beroepsorgaan beraadslaagt bij meerderheid van stemmen en zijn beslissingen worden met redenen omkleed.

2.8 Vast Comité P als gegevensbeschermingsautoriteit

In 2019 heeft het Vast Comité P verschillende vergaderingen gehouden met de drie andere federale bevoegde toezichthoudende autoriteiten voor het opstellen van een samenwerkingsprotocol in uitvoering van artikel 54/1 §2[36] van de wet van 3 december 2017 tot oprichting van de Gegevensbeschermingsautoriteit. De vier bevoegde toezichthoudende autoriteiten zullen in dit protocol werkafspraken maken zodat zij als dataprotectie-autoriteiten hun opdrachten ten behoeve van de overheden en de taken en verantwoordelijkheden ten aanzien van de: burger, betrokkene, verwerkingsverantwoordelijke, verwerker of derde op een zo efficiënte en vlot mogelijke wijze zullen kunnen waarnemen.

Daarnaast zijn er in de loop van 2019 tussen het Vast Comité P en het Vast Comité I besprekingen geweest waarbij een eerste aanzet werd gegeven tot het formuleren van een voorstel tot wijziging van de wet van 18 juli 1991 tot regeling van het toezicht op politie- en inlichtingendiensten en op het Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse en van de Gegevensbeschermingswet. Heel wat bepalingen in voornoemde wetten dienen immers te worden gewijzigd omdat zij niet aangepast zijn aan de nieuwe bevoegdheid van beide Comités als bevoegde toezichthoudende autoriteit.

Het Vast Comité P heeft in zijn hoedanigheid van bevoegde toezichthoudende autoriteit samen met het Vast Comité I en het Controleorgaan op de politionele informatie ten aanzien van de ministers van Binnenlandse Zaken en van Justitie, als verwerkingsverantwoordelijken voor de gemeenschappelijke gegevensbanken[37], opgemerkt dat de bijkomende gemeenschappelijke gegevensbanken "potentieel gewelddadige extremisten" en "terrorismeveroordeelden" door het Coördinatieorgaan

.....

[36] Artikel 54/1 van de wet van 3 december 2017 tot oprichting van de Gegevensbeschermingsautoriteit bepaalt in paragraaf 1 dat: "*Met het oog op de consequente toepassing van de nationale, Europese en internationale regelgeving inzake de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens werken de Gegevensbeschermingsautoriteit en de bevoegde toezichthoudende autoriteiten bedoeld in de titels 2 en 3 van de wet van 30 juli 2018 betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens nauw samen, onder meer voor wat betreft de verwerking van klachten, adviezen en aanbevelingen die raken aan de bevoegdheden van twee of meerdere toezichthoudende autoriteiten.*
Onverminderd bijzondere bepalingen, gebeurt de gezamenlijke behandeling van klachten, adviezen en aanbevelingen aan de hand van het één loket principe dat zal worden waargenomen door de Gegevensbeschermingsautoriteit.
Paragraaf 2 legt op: "*Teneinde de in paragraaf 1 beoogde samenwerking te verwezenlijken sluiten de toezichthoudende autoriteiten een samenwerkingsprotocol af*".

[37] Artikel 44/11/3 *bis*§1 Wet op het politieambt.

voor de dreigingsanalyse waren opgestart zonder de wettelijk vereiste procedure na te leven en dat er bijgevolg voor de verwerkingen in deze gegevensbanken geen afdoende wettelijke basis voorhanden was.

Ook heeft het Vast Comité P als bevoegde toezichthoudende autoriteit gezamenlijk met het Vast Comité I in 2019 advies verleend over het voorontwerp van wet betreffende de gemeentelijke bestuurlijke handhaving en houdende de oprichting van een Directie Integriteitsbeoordeling voor Openbare besturen.

Tot slot heeft het Vast Comité P in 2019 één klacht ontvangen met betrekking tot verwerkingen van persoonsgegevens door het OCAD. In toepassing van artikel 146 van de Gegevensbeschermingswet voerde het Vast Comité P gezamenlijk met het Vast Comité I de verificaties uit. Beide Comités deelden gezamenlijk aan betrokkene mee dat de nodige verificaties werden verricht.

2.9 Integriteitsschendingen

Sinds 17 juni 2019 is het Vast Comité P belast met de behandeling van meldingen van veronderstelde integriteitsschendingen in het raam van de wet van 15 september 2013, gewijzigd door de wet van 8 mei 2019.

Dit wil zeggen dat iedere politieambtenaar of iedere burger die sinds minder dan twee jaar de politie verlaten heeft, een mogelijke integriteitsschending kan aanmelden bij het Vast Comité P.

2.9.1 Procedure

Concreet verloopt een onderzoek naar een veronderstelde integriteitsschending in twee fasen.

Eerste fase
Na het ontvangen van een 'Vraag tot voorafgaand advies' wordt in een eerste fase een onderzoek ingesteld naar de ontvankelijkheid van de melding. De wet specificeert immers dat aan een aantal voorwaarden dient voldaan te zijn vooraleer een melding in het raam van deze wetgeving onderzocht kan worden. Primordiaal daarbij is het bestaan van een schending van het algemeen belang.
Daarnaast zijn er in de wetgeving tevens een aantal uitsluitingscriteria voorzien. Pesterijen en ongewenst seksueel geweld op het werk, zoals bedoeld in de wet betreffende het welzijn op het werk, kunnen in het raam van deze wetgeving niet behandeld worden. Hetzelfde geldt voor meldingen aangaande discriminatie.

Tweede fase
Wanneer een melding ontvankelijk wordt verklaard, wordt in de tweede fase een onderzoek ingesteld naar de feiten ten gronde.
Indien de politieambtenaar na de overmaking van een ontvankelijke melding van een veronderstelde integriteitsschending, meent dat hij het slachtoffer is of dreigt te worden van een nadelige maatregel voor zijn arbeidsomstandigheden of –voorwaarden, kan deze een met redenen omklede klacht indienen bij het Vast Comité P dat, op zijn beurt, de betrokken leidinggevende politiechef zal vragen aan te tonen dat de genomen maatregel niet voortvloeit uit deze melding.

Daar de wet betreffende de melding van een veronderstelde integriteitsschending in de politiediensten door hun personeelsleden een complexe materie is, werd door de cel integriteit de mogelijkheid voorzien om een vraag tot informatie te stellen zonder dat hiermee onmiddellijk de formele procedure wordt opgestart. Naargelang de aard van de gevraagde informatie wordt deze schriftelijk dan wel tijdens een informeel onderhoud ter kennis gebracht.

2.9.2 Gemelde integriteitsschendingen in 2019

Vragen en meldingen over integriteitsschendingen

2019		Nederlands	Frans
Voorafgaand aan de formele procedure			
Vragen van burgers		-	2
Vragen van politieambtenaren		3	-
Informeel onderhoud		2	-
Formele procedure			
Vraag tot voorafgaand advies		4	1
	negatief	1	-
	lopend	3	-
	intrekking	-	1
Onderzoek		-	-
Beschermingsmaatregelen		-	-

Vlak na de inwerkingtreding van de wetgeving ontving het Vast Comité P al meteen een eerste vraag tot voorafgaand advies. Op de valreep met 2020 heeft het Vast Comité P vier bijkomende vragen tot voorafgaand advies ontvangen, wat het totaal voor 2019 op vijf aanvragen brengt. Een aanvraag werd onontvankelijk verklaard en één aanvraag werd vrij onmiddellijk ingetrokken door de betrokkene. De overige onderzoeken in fase 1 waren eind 2019 nog lopende.

In 2019 werden nog geen onderzoeken fase 2 opgestart en werden bijgevolg ook geen vragen tot het nemen van beschermingsmaatregelen ontvangen.

Vanaf de inwerkingtreding van de vigerende wetgeving werden drie vragen ontvangen van politieambtenaren en heeft tweemaal een onderhoud plaatsgevonden.

Er werden ook twee vragen tot informatie ontvangen van burgers, maar aangezien de wet alleen van toepassing is voor (voormalige) politieambtenaren, werd hen geadviseerd om gebruik te maken van het online klachtenformulier op de website van het Vast Comité P om hun grieven ter kennis te brengen.

3. Interne werking

3.1 Beleid en strategie

3.1.1 Jaarverslag 2018

Naar jaarlijkse gewoonte heeft het Vast Comité P zijn jaarverslag 2018 neergelegd bij de Kamer van volksvertegenwoordigers. Het jaarverslag werd op 9 december 2019 besproken met de leden van de parlementaire begeleidingscommissie van de Comités P en I.

3.1.2 Plenaire vergaderingen

In 2019 heeft het Vast Comité P 75 plenaire vergaderingen gehouden en 5 gemeenschappelijke vergaderingen met het Vast Comité I.

De plenaire vergadering bestaat uit de vijf werkende leden en de griffier. Naast het beleid en het beheer, beslist zij o.m. over toezichts- en opvolgingsonderzoeken enerzijds en onderzoeken of analyses anderzijds, alsook over het gevolg dat wordt gegeven aan de ontvangen klachten en aangiften.

Sedert 2019 heeft het Vast Comité P ervoor gekozen om 2 maal per week een plenaire vergadering te organiseren, waarbij, naast andere agendapunten, tijdens de plenaire vergaderingen op maandag de nieuwe klachtendossiers worden besproken en georiënteerd en tijdens de plenaire vergaderingen op donderdag de afsluitingen van de klachtendossiers worden gevalideerd.

Ook de directeur-generaal en/of de adjunct-directeurs-generaal van de Dienst Enquêtes P worden regelmatig uitgenodigd op de vergaderingen.

3.1.3 Externe communicatie

3.1.3.1 Website

In 2019 werd de vernieuwde website van het Comité P gefinaliseerd in 4 talen. De vernieuwing heeft vooral tot doel het brede publiek nog meer en beter in te lichten. Er wordt onder meer door middel van ‘vragen en antwoorden’ concrete en praktische informatie verstrekt over problematieken waarmee burgers of politieambtenaren het meeste worden geconfronteerd inzake de klachtbehandeling en de bevoegdheden van het Comité P. Meer in het bijzonder worden de klagers door middel van een online vragenlijst interactief op weg geholpen zodat ze op voorhand zelf kunnen inschatten of het Comité P bevoegd zal zijn om hun klacht te behandelen. Dit moet er ook toe bijdragen dat er bij de klagers geen andere verwachtingen ontstaan over de afhandeling van hun klacht dan die waaraan het Comité P daadwerkelijk kan beantwoorden.

3.1.3.2 Voorstellingsbrochure

De voorstellingsbrochure van het Comité P, die meer achtergrondinformatie biedt voor de geïnteresseerde lezer, werd in 2019 geactualiseerd om onder meer up-to-date te zijn met de gewijzigde bevoegdheden van het Comité P. Deze brochure kan worden gedownload op de website.

3.1.3.3 Cahier en colloquium over 'De politionele omgang met geesteszieken en suïcidalen'

In 2017 hervatte het Vast Comité P zijn reeks 'Cahiers Vast Comité P', waarin gefocust wordt op actuele onderwerpen betreffende de werking van de politie. Deze reeks werd destijds opgestart enerzijds om op geregelde basis bepaalde vaststellingen, conclusies en aanbevelingen van het Vast Comité P nog meer kenbaar maken, ook aan het brede publiek[38], en anderzijds goede praktijken te beschrijven. Qua inhoud wordt de nadruk gelegd op de voortdurende aandacht die het Vast Comité P besteedt aan de vraag of de politie doeltreffend werkt en of het optreden van de politie legitiem, integer en conform de normen en gerechtvaardigde verwachtingen van een rechtsstaat in een democratische samenleving is. Een en ander kadert in een permanent streven mee te werken aan het optimaal functioneren van de politiediensten en de diensten en ambtenaren met politiebevoegdheid.

De reeks werd heropgestart met een publicatie over de politionele rechtshandhaving op de Noordzee, gepresenteerd op een colloquium van 15 december 2017[39]. In 2019 volgde het cahier 'De politionele omgang met geesteszieken en suïcidalen. Standpunten over enkele juridische kwesties', dat tegelijkertijd in het Nederlands en in het Frans verschenen is[40]. Dit onderwerp situeert zich ten volle in één van de kerntaken van het Vast Comité P, namelijk om bij politioneel handelen toe te zien op de bescherming van de rechten die de Grondwet en de wet aan de personen waarborgen (artikel 1, eerste lid, 2° Wet 18 juli 1991). De kwestie van de bescherming van de grondrechten en fundamentele vrijheden van de burger stelt zich des te scherper wanneer een politioneel optreden betrekking heeft op kwetsbare personen. Uiteindelijk herkent men een politiedienst, een overheid, een Staat, … aan de wijze waarop hij of zij met de zwaksten in de maatschappij omgaat. Tot die zwaksten kunnen geesteszieken en suïcidalen zeer zeker gerekend worden.

Het colloquium over 'De politionele omgang met geesteszieken en suïcidalen'

Net als zijn voorganger over de politionele rechtshandhaving op de Noordzee werd ook het cahier over de politionele omgang met geesteszieken en suïcidalen voorgesteld op een colloquium, meer bepaald op 13 september 2019, in de gebouwen van het Parlement. Deze tweetalige studievoormiddag werd gefaciliteerd door de voorzitter van de Kamer van volksvertegenwoordigers.

Gefocust werd op de politionele omgang met een suïcidepoging[41]. Er kwamen vier sprekers aan bod die op het einde van de studievoormiddag nog deelnamen aan een panelgesprek met voldoende ruimte voor vragen uit het publiek.

38 In die zin zijn de cahiers te beschouwen als een aanvulling op de verslaggeving door het Vast Comité P aan het Parlement.

39 Meer bepaald gaat het over de volgende publicatie: D. VAN NESPEN en F. GOOSSENS, Politionele rechtshandhaving op de Noordzee vanuit Belgisch perspectief. Enkele juridische kwesties verduidelijkt in Cahiers Vast Comité P, Brussel, Vast Comité P, 2017, 92p. De vertaling hiervan verscheen in 2018 (D. VAN NESPEN et F. GOOSSENS, Maintien des règles de droit par la police en Mer du Nord depuis une perspective belge. Clarification de quelques questions juridiques in Cahiers du Comité permanent P, Brussel, Vast Comité P, 2018, 90p.). Voor een korte toelichting bij dit cahier, alsmede bij het voormelde colloquium, zie: VAST COMITÉ P, Jaarverslag 2017, www.comitep.be, 159-166.

40 F. GOOSSENS, De politionele omgang met geesteszieken en suïcidalen. Standpunten over enkele juridische kwesties in Cahiers Vast Comité P, Brussel, Vast Comité P, 2019, 141p.; F. GOOSSENS, Manière dont la police aborde les malades mentaux et les personnes suicidaires. Points de vue relatifs à quelques questions juridiques in Cahiers du Comité permanent P, Brussel, Vast Comité P, 2019, 135p. De cahiers zijn ook consulteerbaar op de website van het Vast Comité P (www.comitep.be).

41 Wat moge blijken uit de titel van de studievoormiddag: 'De politionele omgang met suïcidalen: operationele, juridische en criminologische beschouwingen'. Aan te stippen valt dat de datum van het colloquium niet lukraak gekozen werd: drie dagen tevoren was het namelijk 'Werelddag suïcidepreventie' die het immense karakter van de suïcideproblematiek en hiermee samenhangend het belang van studie ter zake des te meer accentueert.

3.1.4 Reorganisatie van de administratieve dienst van het Comité P

3.1.4.1 Reorganisatie van de klachtensectie en van de sectie gegevensbeheer

Om de klachtafhandeling verder te optimaliseren, heeft het Vast Comité P in het laatste trimester van 2019 zijn klachtensectie en zijn sectie gegevensbeheer gereorganiseerd.

Pro memorie, de klachtensectie is belast met één van de kernopdrachten van het Comité P, met name de behandeling van klachten en aangiften en de sectie gegevensbeheer staat in voor het waarborgen van de kwaliteit en de uniformiteit van het coderen van de gegevens afkomstig uit klachten, van verschillende overheden en van de politiediensten.

Om meer continuïteit in de werking en een betere interactie tussen deze diensten te garanderen, werden deze twee diensten samengevoegd en werd de hiërarchische omkadering versterkt.

Deze nieuwe dienst wordt voortaan gecoördineerd door een personeelslid van niveau A, dat verantwoordelijk is voor de sectie gegevensbeheer en voor het volledige klachtenbeheer. Onder haar supervisie werken drie coördinatrices (de coördinatrice van de sectie gegevensbeheer, de coördinatrice van de Franstalige klachtensectie en de coördinatrice van de Nederlandstalige klachtensectie).

3.1.4.2 Afschaffing van het onthaal voor bezoekers gelegen Drukpersstraat 35

In het kader van de synergie heeft het Comité P beslist om vanaf 5 december 2019 zijn onthaal voor bezoekers gelegen Drukpersstraat 35 over te brengen naar de Leuvenseweg 48.

Het onthaal voor bezoekers van het Comité P wordt dus voortaan verzorgd door medewerkers van de Kamer van volksvertegenwoordigers.

Dankzij deze overheveling kon het Comité P een FTE vrijmaken en deze persoon inschakelen in het klachtenbeheer en meer in het bijzonder in het coderen van gegevens.

Deze heroriëntering van personeel is essentieel voor de goede werking van het Comité P en zijn administratieve dienst, die om budgettaire redenen al jaren werkt met een onvolledig kader (op het personeelskader van 36 personen zijn er slechts 30 functies ingevuld).

3.1.4.3 Overheveling van de bibliotheek van het Comité P naar de bibliotheek van het federaal Parlement

Tevens in het kader van de synergie heeft het Comité P, eind 2019, beslist om zijn bibliotheek over te hevelen naar de bibliotheek van het federaal Parlement.

Dankzij deze overheveling konden 2 FTE worden vrijgemaakt.

Ook deze personen werden ingeschakeld in het klachtenbeheer, meer bepaald in het coderen van gegevens.

De laatste twee reorganisaties hebben het dus mogelijk gemaakt om personeelsleden binnen de administratieve dienst los te weken uit domeinen die minder essentieel zijn voor het behalen van de doelstellingen van het Comité P en om deze personen in te zetten in diensten die absoluut noodzakelijk zijn voor de verwezenlijking van de opdrachten van het Comité P.

3.1.4.4 Gegevensbescherming

Het Vast Comité P heeft in de loop van 2019 beslist om de taken van functionaris voor gegevensbescherming (DPO) niet meer uit te besteden. Er werd een interne DPO aangesteld.

3.2 Medewerkers

3.2.1 Personeelsbezetting

Het optimaal kader[42] van het Comité P bestaat uit 5 vaste leden en een griffier, 55 leden van de Dienst Enquêtes P en 36 leden van de administratieve dienst.

3.2.1.1 Dienst Enquêtes P

Alle medewerkers van de Dienst Enquêtes P dragen, zonder onderscheid van niveau of graad, de titel van commissaris-auditor. Ze zijn ofwel gedetacheerd uit een politie- of overheidsdienst ofwel statutair in dienst. De gedetacheerde medewerkers worden aangesteld voor een hernieuwbare termijn van vijf jaar.

Op 31 december 2019 telde het reële kader 42 commissarissen-auditors. De personeelssamenstelling, op die datum, wordt in navolgende tabel weergeven.

Personele middelen Dienst Enquêtes P

Aard	Functie	Man	Vrouw
Commissaris-auditor	Directeur-generaal	1	
	Adjunct-directeur-generaal	2	
	Commissaris-auditor - *gedetacheerd*	25	6
	Commissaris-auditor - *statutair*	8	3
Administratie[43]	Niveau C		2
	Niveau D	1	

Hierbij dient niettemin een nuance te worden aangebracht. Wanneer men rekening houdt met de huidige loopbaanonderbrekingen van bepaalde personeelsleden, bedraagt het werkelijk ingevulde kader van deze dienst 41,8 FTE commissarissen-auditors en 2,8 FTE administratieve medewerkers.

Zoals *supra* aangegeven, werkt de Dienst Enquêtes P zowel ten dienste van het Vast Comité P als op vordering van de gerechtelijke overheden. Het Vast Comité P staat in de eerste plaats echter ter beschikking van het parlement, zodat dient vermeden dat het zijn hoofdopdrachten niet of

[42] De optimale en werkelijke bezetting werd bereikt in 2007 en was berekend op basis van de reële werklast. De werklast is sedertdien evenwel niet afgenomen, terwijl de bestaffing wel is teruggeschroefd door de budgettaire beperkingen. Daardoor is een belangrijk deficit aan personele middelen ontstaan.

[43] Administratief personeel ter beschikking gesteld van de Dienst Enquêtes P: 3 personen (2 niveau C en 1 niveau D).

nauwelijks zou kunnen uitvoeren wegens een te hoge werklast die besteed wordt aan strafdossiers. De organieke Wet van 18 juli 1991 bepaalt dan ook dat het aantal onderzoekers van de Dienst Enquêtes P speciaal belast met het uitvoeren van strafonderzoeken niet meer mag bedragen dan de helft van het totale personeelsbestand van deze dienst.

3.2.1.2 Administratieve dienst

Op 31 december 2019 bedroeg het ingevulde personeelskader van de administratieve dienst 30 eenheden.

Hierbij dient niettemin een nuance te worden aangebracht. Wanneer men rekening houdt met de huidige loopbaanonderbrekingen van bepaalde personeelsleden, bedraagt het werkelijk ingevulde kader van deze dienst 28,5 FTE.

Beleidsondersteuning

Functie	Aantal	statutair			
		Niv A	Niv B	Niv C	Niv D
Juristen	2	2	-	-	-
Financiën & Personeel	1	1	-	-	-
Vertaling	1	1	-	-	-
IT	1	-	1	-	-

Klachtensectie

Functie	Aantal	statutair			
		Niv A	Niv B	Niv C	Niv D
Klachtensectie	11	2	4	4	1

Sectie gegevensbeheer

Functie	Aantal	statutair			
		Niv A	Niv B	Niv C	Niv D
Sectie gegevensbeheer	9	2	1	3	3

Operationele ondersteuning

Functie	Aantal	statutair			
		Niv A	Niv B	Niv C	Niv D
Secretariaat Vast Comité P	1	-	1	-	-
Logistiek	1	-	-	-	1

3.2.2 Interne communicatie

In 2019 werd intern de instelling gestart met de verspreiding van de '*Comm'p weekly*', een wekelijkse nieuwsbrief voor alle medewerkers waarin de belangrijkste info en gebeurtenissen van de afgelopen week aan bod komen. Dit initiatief werd gestart omdat de resultaten van de welzijnsenquête aangaven dat er vraag was naar een dergelijke nieuwsbrief.

3.2.3 Opleidingen

3.2.3.1 Algemeen

Gelet op de zeer verscheiden opdrachten, gaande van toezichtsonderzoeken over individuele klachtdossiers tot gerechtelijke onderzoeken of opsporingsonderzoeken, is een brede en diepe kennis van alle aspecten van het politiewerk en de 'politiekunde' op de verschillende niveaus noodzakelijk: zowel inzake de individuele ambtsverrichtingen als inzake het beheer van grootschalige operaties en de organisatie van een korps of dienst en de bijbehorende werkprocessen. Daarnaast is uiteraard ook een gedegen kennis en ervaring in het uitvoeren van strafonderzoeken vereist, gelet op het feit dat in dit domein de Dienst Enquêtes P als een 'gespecialiseerde' politiedienst dient op te treden.
Dergelijke eisen rechtvaardigen trouwens ook het stellen van specifieke kennisvereisten of eisen inzake (minimum)leeftijd en *dito* ervaring bij vacatures, alsook eisen inzake beroepsethiek.

Teneinde de aanwezige kennis te onderhouden, te verbreden of te verdiepen, wordt dan ook veel belang gehecht aan specifieke vormingen die hetzij in eigen huis worden georganiseerd, hetzij worden gevolgd in de Nationale Rechercheschool of in de politiescholen en wordt er deelgenomen aan relevante studiedagen.

In 2019 hebben de leden en medewerkers ten behoeve van de toezichts- en opvolgingsonderzoeken, klacht- en strafonderzoeken of de interne werking deelgenomen aan diverse opleidingen.

De volgende thema's zijn het vermelden waard:

Opleidingen van de personeelsleden van de Dienst Enquêtes P

> *« Formation personnes de confiance » (SPMT-Arista) ; « Formation judiciaire dans le cadre de la formation au brevet de direction » (ANPA) ; « Formation en coaching » (Coaching Ways) ; "Beurs – Seminarie innovatieve technieken" (infopol) ; « Le rôle de la prévention psycho-sociale dans la prévention du radicalisme violent » (Ostbelgien) ; "Family Justice Center Limburg" (Family Justice Center Limburg) ; "Een gedeeld beroepsgeheim voor politie en hulpverleners: vanzelfsprekend?" (CPS & VVSG) ; "Criminology en democratic politics" (KUL) ; « Ils eurent beaucoup de parents et vécurent heureux » (Intitut Roger Guilbert) ;*

« Information policière opérationnelle – BNG – Théorie de base » (ANPA) ; « La médiation : une approche transversale aux multiples finalités » (Université de Luxembourg & Université de Montréal) ; « Recyclage secourisme » (SPMT-Arista) ; « Recyclage Equipier de première intervention SLCI » (A-first) ; "Opleiding train the trainer – internet – recherche niveau intermédiaire" (federale politie) ; "ODIN training from TAP rooms" (Police fédérale) ; "Gegevensverwerking door politie en gerechtelijke diensten" (KUL) ; "Strafrecht in/uit balans" (VUB) ; "19th Annual Conference of the European Society of Criminology" (ESC – Universiteit Gent) ; « Journée thématique Microtraces » (INCC) ; "Eerste hulpverlening – Oproep Hulpdiensten" (SPMT-Arista) ; « Formation de base premiers soins » (SPMT-Arsita) ; « Formation de base Equipier de première intervention et évacuation » (A-first) ; "Netwerkdag vertrouwenpersoon" (SPMT-Arista) ; "Verliezen om te winnen – Hoe de manipulatie van sportwedstrijden aanpakken?" (FOD Justitie) ; "Hate speech op het internet – Reguleren om beter te bestrijden" (FOD Justitie) ; « 6ème conférence internationale sur l'observation de la criminalité et l'analyse criminelle » (CIPC) ; "Tuchtregeling bij de politie" (Politeia) ; "Bestuurlijk handhaven: een haalbare kaart of juridisch doolhof" (CPS) ; "Theatervoorstelling Rauw integriteit bij de politie" (CPS) ; "Voorbij Salduz is het (verdachten) verhoor nog meer dan het stellen van vragen" (CPS).

Opleidingen van de vaste leden van het Vast Comité P

« Cours particuliers en néerlandais » (Académie des langues) ; « Effectivité des enquêtes » (Conseil de l'Europe) ; « Plan d'urgence et d'intervention » (Politeia) ; « Cours de langues – Néerlandais » (La Chambre des représentants) ; « La procédure disciplinaire au sein de la police » (Politeia).

Opleidingen van de personeelsleden van de administratieve dienst van het Comité P

"Mensenrechten" (VCP) ; « Gestion financière de l'Etat fédéral » (IFA) ; « Droit administratif » (IFA) ; "Fundamental rights and police ethics" (Cepol) ; "Management of diversity" (Cepol) ; « La procédure disciplinaire au sein de la police » (Politeia) ; « Budget de l'Etat » (IFA) ; « Recyclage secourisme » (SPMT-Arsita) ; "Bijscholing EHBO" (SPMT-Arista) ; « Recyclage Equipier de première intervention SLCI » (A-first) ; « Recyclage Chef SLCI » (CEPS) ; "Gegevensverwerking door politie en gerechtelijke diensten" (KUL) ; « Cours de néerlandais écrit » (La Chambre des représentants) ; « Cours de langue : Néerlandais » (La Chambre des représentants) ; "Eerste hulpverlening – Oproep hulpdiensten" (SPMT-Arista) ; "Netwerkdag vertrouwenspersoon" (SPMT-Arista) ; « La procédure de révision de la Constitution – Obstacles à des réformes en matière de Justice ? » (SPF Justice) ; « Le certificat en protection des données p » (Data Protection Institute) ; "Data Protection & Technology" (Data Protection Institute).

3.2.3.2 Kennismanagement (Knowledge Management) binnen het Comité P

Kennis slaat op ieders ervaring, vaardigheden, competenties, knowhow en houding. Vanuit de overtuiging dat elke medewerker een rijke, kostbare en essentiële kennis in zich draagt, legt het Comité P zich, sinds 2017, meer en meer toe op kennismanagement (Knowledge Management, KM).

Bedoeling is om de nadruk te leggen op de kennis die onmisbaar is voor de goede uitvoering van de opdrachten van het Comité P en ervoor te zorgen dat deze kennis gemakkelijk toegankelijk is, veiliggesteld, gedeeld en ontwikkeld wordt. Deze aanpak houdt in dat er werk wordt gemaakt van

een cultuur van delen, de betrokkenheid van iedereen, de verdeling van verantwoordelijkheden en de realisatie van concrete projecten die zijn aangepast aan onze behoeften.

Alle kennis (van de organisatie en de individuen) van de instelling wordt in kaart gebracht en op basis van deze 'mapping' werden prioritaire (kritieke) domeinen geselecteerd. Voor deze domeinen werden door de referentiepersonen[44] (piloten) kennisfiches opgesteld. De fiches bevatten een beknopte samenvatting van de voornaamste nuttige en relevante elementen om de materie in dit domein op te volgen. Andere initiatieven zijn ontplooid, zoals de "Middagen van het Comité P" (waarbij een spreker een specifiek thema toelicht), opleidingen voor bepaalde doelgroepen in een aantal prioritaire domeinen of nog de opmaak van een "Memo" (In en Out) met als doel de kennis van mensen die de instelling verlaten te behouden en die van nieuwe medewerkers zo goed mogelijk te benutten.

Al snel werd duidelijk dat voor zo'n project een gemeenschappelijk werkinstrument nodig was. In 2019 werd, zich daarbij vrij inspirerend op bestaande concepten, een prototype van 'kennishuis' (KM-House) ontwikkeld en getest binnen de Dienst Enquêtes. Dit huis is een denkbeeldige voorstelling die helpt om de verschillende facetten van het kennismanagement te begrijpen. De tool brengt de bronnen en de initiatieven samen in één toegangspoort. Het "KM-House" is nu het gezamenlijke referentiekader ter zake binnen het Comité P.

Het Comité P is zich ervan bewust dat het kennismanagement bijdraagt aan de goede werking van de organisatie en in die zin blijft het dit project verder ontwikkelen en bekijkt het momenteel de mogelijkheden om het intern delen en het kennishuis te professionaliseren en nog meer te valoriseren.

3.2.3.3 Benchmark - op zoek naar goede praktijken

Met het oog op de verbetering en optimalisering van zijn eigen werking startte het Vast Comité P in 2017 een benchmark waarbij in een selectie van Europese landen op zoek werd gegaan naar nieuwe inzichten en goede praktijken in het politietoezicht. In 2019 vond een laatste bezoek plaats en werden de resultaten gepresenteerd op de jaarlijkse EPAC-conferentie[45].

Uit praktische overwegingen werd ervoor gekozen om via deze benchmark een overzicht te schetsen van toezichthouders en hun werkwijzen. Vanuit de eigen werking werd daarbij vooral aandacht besteed aan klachtbehandeling in brede zin, aan de uitvoering van strafonderzoeken waarin politiemedewerkers zijn betrokken (inclusief schietincidenten) en aan wat het Comité P thematische onderzoeken noemt.

De bezoeken aan toezichthouders in Denemarken, Duitsland, Engeland, Frankrijk, Italië, Luxemburg, Nederland en Zweden leverden tal van nuttige inzichten op.

Zo werd vastgesteld dat er heel wat gelijkenissen te vinden zijn tussen de werking van al deze instellingen, maar dat er in Europa evenzeer erg verschillende systemen van toezicht op politie bestaan. Rekening houdend met de eigen context en onderzoeksprocedures werden een aantal interessante praktijken uit het buitenland gedetecteerd die een bron van inspiratie zouden kunnen vormen voor de lerende organisatie die het Comité P wenst te zijn.

.....

[44] Commissarissen-auditors.

[45] *19th EPAC/EACN Annual Professional Conference and General Assembly* van 10 tot 12 december 2019 in Stockholm, Zweden.

Een ander doel van de benchmark was het aanhalen van de banden tussen de toezichthouders in de hoop in de toekomst nauwer te kunnen samenwerken. In eerste instantie wordt daarbij gedacht aan een meer gestructureerde vorm van informatie-uitwisseling of samenwerking in het kader van thematische onderzoeken. Daarbij kan het nuttig zijn om voor bepaalde thema's inhoudelijke of methodologische kennis uit te wisselen. Ondertussen gebeurde dit. Concreet werd ter gelegenheid van een op te starten thematisch onderzoek aan buitenlandse organisaties gevraagd of zij in een vergelijkbare thematiek bepaalde onderzoeken hadden gedaan en of zij het Comité P hierover nuttige informatie konden bezorgen. Bedoeling is deze werkwijze te herhalen en meer systematisch toe te passen.

Daarnaast zal het in de toekomst nuttig zijn en waarschijnlijk noodzakelijk blijken om meer concreet met buitenlandse toezichthouders samen te werken want terwijl de internationale politiesamenwerking steeds verder evolueert en uitbreidt, blijkt het internationaal, Europees politietoezicht – wanneer het gaat om concrete operationele politiesamenwerking tussen landen – niet of slechts beperkt geregeld. In tijden van JIT[46], andere vormen van (recherche)samenwerking en van steeds meer toegepaste grensoverschrijdende politietechnieken of internationale samenwerking op het vlak van openbare ordehandhaving, kunnen en zullen de contacten met de buitenlandse toezichthouders in de toekomst ongetwijfeld hun nut bewijzen.

Aldus kan en mag deze benchmark geen eindpunt zijn maar wel een aanzet tot meer samenwerking tussen de toezichthouders met het oog op de verbetering van de eigen (samen)werking, maar vooral op een nog betere politiefunctie.

3.2.3.4 Middagen van het Comité P

Het ontwikkelen en ook op peil houden van de competenties in organisaties wordt alsmaar belangrijker. Voor het Comité P als extern toezichtsorgaan op de politiefunctie is dat niet anders.

Competentiemanagement is trouwens duidelijk zowel een verantwoordelijkheid van elk individueel personeelslid als van de (leidinggevenden in de) organisatie.

Om de kennisdeling vanuit het Comité P op meer structurele wijze te organiseren, werden in 2019 verscheidene informatiesessies georganiseerd rond actuele thema's die passen binnen zijn activiteitendomeinen. Deze informatiemomenten vonden op de middag plaats om de reguliere activiteiten binnen de diensten minimaal te verstoren. Met de organisatie van deze "middagen van het Comité P" wenst het Comité P zowel interne specialisten als niet-specialisten samen te brengen rond thema's die onvoldoende gekend zijn, rond thema's en diensten die aan recente wijzigingen onderhevig waren of rond thema's die in de praktijk juridische vragen oproepen. Naast de inhoudelijke behandeling van de thema's streeft het Comité P ernaar om aan de hand van kruisende inzichten het noodzakelijke kennisniveau op peil te houden.

Rond de volgende thema's en diensten werd in 2019 een "Middag van het Comité P" gehouden:

- een vorming "mensenrechten en politie" door een hoofddocent Mensenrechten van een Nederlandstalige universiteit;
- een infosessie over « Abus et violences policières – Les obligations de l'État dans la jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme » door een professor Mensenrechten van een Franstalige universiteit;
- een infosessie "GDPR en politie" door een professor van een Nederlandstalige universiteit;

.....

[46] Joint Investigations teams.

- een presentatie rond de toepassing van anonimiteit in het strafrecht door een Franstalige magistraat;
- een presentatie omtrent schaalvergroting bij de politiezones door twee experten;
- een presentatie van "De arbeidsinspectiediensten, SIOD, hun bevoegdheden en de sociale strafwet" door twee experten sociaal strafrecht;
- een presentatie van de "directie luchtsteun van de federale politie" door de directeur DAFA;
- een infosessie omtrent de toepassing van het project "Focus" door een hoofdofficier van de lokale politie en;
- een infosessie over het project Kruid: "Breng het gerecht op smaak met een toegankelijke taal", door de heer Christian Denoyelle, Voorzitter van de Advies- en Onderzoekscommissie van de Hoge Raad voor de Justitie.

3.2.4 Socioculturele activiteiten

In 2019 ondersteunde het Comité P het sociaal fonds en ook het engagement van de medewerkers die zich inzetten voor zijn Sport- en Cultuurkring. Die kring organiseert culturele en sportieve activiteiten en brengt zo personeelsleden en hun gezin buiten de dagdagelijkse werkomgeving samen. Zo organiseerde de kring ook de deelname aan de spinningmarathon die georganiseerd werd door de Kamer van volksvertegenwoordigers in het kader van de Warmste Week. De Sport- en Cultuurkring stelde wel vast dat de interesse van de personeelsleden om buiten de werkuren deel te nemen aan activiteiten sterk verminderde. Er werd een bevraging gedaan of men het nog zinvol vond om de Sport- en Cultuurkring te behouden en er werd gevraagd naar suggesties.

Na de bevraging werd ervoor geopteerd om de activiteiten in 2020 toch nog voort te zetten, ondanks de beperkte input.

Het sociaal fonds is slechts één keer bijeengekomen in de loop van 2019.

3.3 Uitgaven en middelen

3.3.1 Proces van controle en goedkeuring van de rekeningen

Elk jaar zendt het Vast Comité P, in het kader van de opmaak van de federale uitgavenbegroting, zijn begrotingsvoorstellen over aan de FOD Budget en Beheerscontrole, en dit overeenkomstig de instructies die de eerste minister en de minister van Begroting ter zake hebben gegeven aan de leden van de regering en het parlement.

De door het Comité P gevraagde dotatie wordt dan ingeschreven in Afdeling 33: '*Dotaties aan de instellingen die uit de federale wetgevende vergaderingen voortkomen – Programma 5 – Vast Comité van toezicht op de politiediensten'*.
In het laatste trimester van het jaar wordt het bedrag van deze dotatie geanalyseerd en worden de begrotingskredieten die aan het Comité P worden toegekend, goedgekeurd door de Kamer van volksvertegenwoordigers.

De begroting van het Comité P en alle boekhoudkundige en financiële verrichtingen die daaruit voortvloeien, maken het voorwerp uit van zowel interne als externe controle.
Met betrekking tot de interne controle, kijken de commissarissen van de rekeningen (twee leden van het Vast Comité P aangesteld door het Vast Comité P), overeenkomstig artikel 42 van het huishoudelijk reglement van het Comité P, na of de boekhouding op regelmatige wijze wordt bijgehouden. Zij analyseren onder andere of de kredieten goed worden besteed en of ze niet worden

overschreden en waken over de strikte naleving van de begrotingsposten die zijn goedgekeurd door de Kamer van volksvertegenwoordigers. Zij stellen een verslag op dat zij eerst in plenaire zitting voorleggen aan het Vast Comité P ter goedkeuring van de budgetrekening en vervolgens aan de externe controle van het Rekenhof.

Alvorens de begrotingscijfers 2019 meer in detail te bespreken, is het belangrijk in herinnering te brengen dat de jaarlijkse begroting van het Comité P samengesteld is uit de dotatie voor dat jaar en de boni uit het begrotingsjaar n-2.

Vergelijking tussen de begrotingsjaren van de afgelopen jaren

Begroting	Bedrag	Budgetrekening[47]	Boni[48]	Dotatie
2016	10 222 042,19 EUR	821 594,35 EUR	838 045,87 EUR[49]	8 568 000,00 EUR
2017	10 181 743,91 EUR	535 618,08 EUR	537 096,31 EUR[50]	8 397 000,00 EUR
2018	9 995 345,87 EUR	405 792,81 EUR	414 843,81 EUR	9 750 000,00 EUR
2019	10 475 596,31 EUR	1 004 243,83 EUR	1 004 963,83 EUR	9 723 000,00 EUR

3.3.2 Financieringsproblematiek

De in bovenstaande tabel weergegeven boni zijn bijna exclusief het resultaat van de niet volledige invulling van het personeelskader.

Op 31 december 2019 ontbraken er effectief tien personeelsleden bij de Dienst Enquêtes P en zes bij de administratieve dienst.

Zelfs met een onvolledig personeelskader is het huidige systeem van dotaties en boni niet langer houdbaar.

Het begrotingsresultaat van het boekjaar (d.w.z. de toegekende dotatie min de gedane uitgaven) is immers over het geheel genomen negatief van 2012 tot en met 2017. Dit fenomeen heeft voor gevolg dat de boni aanzienlijk gedaald zijn de afgelopen jaren, aangezien het Comité P deze heeft moeten aanwenden om dat negatief resultaat te compenseren.

Voor het begrotingsjaar 2018 heeft de Kamer van volksvertegenwoordigers de lineaire daling van de dotatie met 2% (door de federale regering voorzien tot de begroting 2019) niet toegepast.

Het Comité P heeft voor 2019 een dotatie gekregen van 9.723.000,00 euro (dotatie van 9.750.000,00 euro in 2018) want het was voor de instelling, gelet op de bedragen van de restboni,

47 Budgetrekening = bedrag van de begroting – totaal bedrag van de uitgaven (lopende en kapitaaluitgaven).

48 Boni = bedrag van de budgetrekening + bedrag van eventuele inkomsten (financiële inkomsten, terugbetalingen, …).

49 In uitvoering van de beslissing van de Commissie voor de Comptabiliteit d.d. 14 december 2016 (DOC 54 2225/001), heeft het Comité P 642 200,00 EUR van het boni 2016 toegewezen aan de financiering van de begroting 2017. Het restboni 2016 bedraagt dus 195 845,87 EUR.

50 In uitvoering van de beslissing van de Commissie voor de Comptabiliteit d.d. 14 december 2017 (DOC 54 2843/001), heeft het Comité P 49 500,00 EUR van het boni 2017 toegewezen aan de financiering van de begroting 2018. Het restboni 2017 bedraagt dus 487 596,31 EUR.

onmogelijk om de betaling van haar uitgaven in 2018 na te komen (en dit zelfs met een onvolledig kader).

3.3.3 Uitgaven

Op het vlak van het soort uitgaven ziet de uitsplitsing er voor 2019 als volgt uit:

- 93,09 % van de gerealiseerde begroting van het Comité P betreft personeelsuitgaven;
- 2,15 % voor het gebouw;
- 3,95 % voor alle andere werkingsuitgaven;
- 0,81 % voor kapitaaluitgaven.

Wat de kapitaaluitgaven betreft, werden in 2019 op informaticavlak vooral de aankoop van 28 laptops, 8 beeldschermen 24" en 10 draagbare printers ingeschreven.

Verdeling van de uitgaven 2019

Lopende uitgaven	Kapitaaluitgaven	Gedane lopende uitgaven	Gedane kapitaaluitgaven
10 325 596,31 EUR	150 000,00 EUR	9 394 856,24 EUR	76 496,24 EUR

Voornaamste posten lopende uitgaven

Post	Begrotingskrediet	Uitgave	Saldo
I.A. Leden van het Comité en griffier	855 000,00 EUR	718 458,01 EUR	136 541,99 EUR
I.B. Administratief personeel	2 692 000,00 EUR	2 540 547,12 EUR	151 452,88 EUR
I.C. Personeel Dienst Enquêtes P	5 979 500,00 EUR	5 557 788,56 EUR	421 711,44 EUR
I.E. Gebouwen	292 500,00 EUR	203 376,51 EUR	89 123,49 EUR

Kapitaaluitgaven

Post	Begrotingskrediet	Uitgave	Saldo
II.EE. Gebouwen	15 000,00 EUR	0,00 EUR	15 000,00 EUR
II.GG. Uitrusting en onderhoud	10 000,00 EUR	9 259,55 EUR	740,45 EUR
II.JJ. Informatica en bureautica	105 000,00 EUR	67 236,69 EUR	37 763,31 EUR
II.MM. Voertuigen	20 000,00 EUR	0,00 EUR	20 000,00 EUR

Controle en goedkeuring van de rekeningen

De rekeningen 2018 werden door de commissarissen van de rekeningen geverifieerd en gecontroleerd. Zij dienden hun verslag in op 23 mei 2019. De rekeningen 2018 werden dan door het Vast Comité P goedgekeurd tijdens zijn plenaire vergadering van 27 mei 2019. In de loop van de maand juni 2019 (meer bepaald op 6 en 7 juni 2019) werden ze bovendien gecontroleerd door het Rekenhof, dat zijn verslag op 9 oktober 2019 aan het Comité P heeft overgemaakt. De Commissie voor de Comptabiliteit heeft de rekeningen 2018 van het Comité P goedgekeurd op 18 december 2019 (DOC 55 0867/001).

3.4 Partnerschappen

3.4.1 Algemeen

Het Comité P onderhoudt contacten met talrijke partners op (inter)nationaal vlak, die het gericht ontmoet tijdens werkvergaderingen. Bij wijze van voorbeeld noemen we het Vast Comité I, de Algemene inspectie van de federale politie en van de lokale politie, de Federale politieraad, het Controleorgaan op het politionele informatiebeheer (COC), de Gegevensbeschermingsautoriteit, het College van procureurs-generaal, de Federale Ombudsman, de Kinderrechtencommissaris, enz.

Behalve met deze instellingen, onderhoudt het Comité P ook contacten met niet-gouvernementele organisaties, zoals de Liga voor Mensenrechten en Amnesty International.

In 2019 was het Comité P lid van het Centrum voor Politiestudies (CPS) en namen zowel leden van het Vast Comité P als leden van de Dienst Enquêtes P deel aan diverse studiedagen van het CPS.

Sinds september 2016 neemt een lid van het Vast Comité P deel aan de maandelijkse vergaderingen van het “Plate-forme des droits de l’homme”, een gemeenschappelijk overlegplatform tussen de instellingen belast met een (volledig of gedeeltelijk) mandaat inzake eerbiediging van de rechten van de mens.

Op 30 april 2019 heeft een overlegvergadering plaatsgevonden tussen het Comité P en Myria, in het verlengde van het samenwerkingsprotocol tussen beide instellingen. Een aantal gemeenschappelijke thema’s werden besproken alsook enkele concrete dossiers die bij ons hangende zijn en waarin Myria belanghebbende partij is.

Op 12 september 2019 heeft een werkvergadering plaatsgevonden tussen medewerkers van de Klachtensectie van het Comité P en van de sectie opvolging van individuele dossiers inzake politie van Unia.

In 2019 werden ook meerdere initiatieven genomen op diverse fora om er uitleg en duiding te geven over de opdrachten van het Comité P, zijn uitdagingen en de misverstanden waarmee het geconfronteerd wordt. Zo werd onder meer deelgenomen aan of een presentatie gegeven ter gelegenheid van:

- overlegfora van korpschefs;
- de Federale Politieraad op 30 april 2019;
- de opleiding in het raam van het directiebrevet op 20 mei 2019 aan de Nederlandstalige kandidaten te Etterbeek en op 6 mei 2019 aan de Franstalige kandidaten te Waver;

- een commencement speech voor de afgestudeerde masterstudenten rechten van de U-Hasselt op 3 juli 2019;
- de openingsconferentie van de Leuvense balie en;
- de universiteit van de derde leeftijd in een aula van de KUL.

Het Vast Comité P onderhoudt eveneens (inter)nationale contacten met Interpol, EPAC en met Francopol en benut deze contacten voor kennisdeling en -verrijking bij de uitvoering van zijn kerntaken.

Op 29 juli 2019 werd een samenwerkingsakkoord gesloten tussen de voorzitter van het Comité P en de Secretaris-generaal van het Secretariaat-generaal van Interpol namens hun respectieve organisatie. Aan de basis van dit akkoord liggen succesvolle samenwerkingen die er de afgelopen jaren zijn geweest tussen beide instellingen waarbij de Dienst Enquêtes P een expertise kon bijbrengen waarover Interpol niet beschikt en tegelijkertijd toch volkomen onpartijdig kon blijven. Het samenwerkingsakkoord beoogt drie domeinen: (1) het opleiden van interne onderzoekers ('Internal investigators') tewerkgesteld bij het departement Intern toezicht ('Office of Internal Oversight Services' - IOS) dat pas is opgericht binnen Interpol. Bedoeling is hen te helpen de nodige expertise te vergaren om deze nieuwe opdracht te kunnen vervullen; (2) het uitvoeren van bepaalde interne onderzoeken ('Internal investigations'), wanneer de betrokken personen topfuncties bekleden bij Interpol en/of wanneer de feiten bijzonder ernstig of problematisch zijn; (3) het delen van *best practices* inzake interne onderzoeken.
Dit samenwerkingsakkoord zal het Comité P ook de gelegenheid bieden om een internationale dimensie te geven aan zijn expertise en reputatie.

3.4.2 Deelname aan nationale en internationale initiatieven of studiedagen

Op internationaal vlak maakt het Comité P deel uit van verscheidene netwerken waarbinnen instellingen die in hetzelfde activiteitendomein werken hun ervaringen kunnen delen.

Zo is het Comité P lid van het netwerk "IPCAN" *(Independent Police Complaints Authorities' Network)*, een netwerk van onafhankelijke overheden belast met klachten tegen politiediensten, dat werd opgericht op initiatief van de Franse Défenseur des droits, in mei 2013.

Het Comité P neemt ook deel aan het netwerk "EPAC" *(European partners against corruption)* dat opgericht is in november 2004 en samengesteld is uit instellingen van de lidstaten van de Europese Unie en van de Raad van Europa belast zowel met het toezicht op de politiediensten als met de voorkoming en de bestrijding van corruptie. In het verlengde van het EPAC-netwerk maakt het Comité P ook deel uit van het netwerk van contactpunten ter bestrijding van corruptie "EACN" *(European contact-point network against corruption)* dat in het leven geroepen is door het Besluit 2008/852/JBZ van de Raad van de Europese Unie van 24 oktober 2008.

Van 10 tot 12 december vond voor de 19e keer de jaarlijkse EPAC-conferentie plaats. Dit keer in Stockholm (Zweden) met meer dan 130 deelnemers uit 35 landen. Een lid van het Vast Comité P en een commissaris-auditor van de Dienst Enquêtes vertegenwoordigden het Comité P.

Het Comité P is ook lid van Francopol, het orgaan voor overleg en samenwerking gebonden aan de Internationale organisatie van de francofonie. Francopol heeft als opdracht de bevordering van het delen van *best practices* en van onderzoek naar en reflecties over politionele opleiding en expertise. Francopol stelt zich tot doel om een excellentiecentrum te worden inzake het delen en het verschijnen van nieuwe tendensen op het vlak van politieopleiding. Dit netwerk streeft ernaar om de

competenties van de politiediensten te vergroten zodat ze de burgers beter kunnen dienen. Francopol is een uitwisselingsplatform dat het mogelijk maakt om de coherentie te verbeteren tussen de acties op het vlak van openbare veiligheid en om de modernisering van het politieambt te versnellen. In die geest draagt het netwerk bij tot een francofonie die meer investeert in de as vrede, democratie en mensenrechten door acties te ontplooien die gericht zijn op de versterking van de capaciteit op het vlak van politie.
Francopol is een internationale vereniging van politiediensten, controle-instanties, opleidingscentra, universiteiten, … die actief zijn in het domein van de politionele veiligheid in de Franstalige wereld. De "nationale" leden organiseren ook activiteiten in hun land.

Een lid van het Vast Comité P vertegenwoordigde het Comité P in Parijs op een seminarie « Relations entre la police et la population : défis et pratiques » georganiseerd door le Défenseur des Droits.

3.4.3 Ontvangst van officiële delegaties

In november 2019 ontving het Comité P een delegatie van hoge politieofficieren uit Myanmar. Dit bezoek werd georganiseerd in het kader van een project van de EU op vraag van het Geneva Center for Security Sector Governance met het oog op de reorganisatie en modernisering van de politiediensten in Myanmar gebaseerd op internationale normen en beste Europese praktijken.

3.4.4 Bijdragen van het Comité P in antwoord op externe vragen met betrekking tot zijn opdracht "politie en mensenrechten"

3.4.4.1 Bijdragen ten behoeve van internationale instanties die toezicht houden op de mensenrechten

De aandachtspunten van het Comité P inzake bescherming van de fundamentele rechten van de burgers in het kader van de uitoefening van het politieambt vallen samen met die van de internationale instellingen die onder auspiciën van de Raad van Europa en de Verenigde Naties toezicht houden op de eerbiediging van de mensenrechten.

Op vraag van de regering (vooral via de FOD Justitie) verleent het Comité P geregeld zijn medewerking aan deze instellingen door bij te dragen aan het opstellen van rapporten, vertegenwoordigers te ontmoeten tijdens periodieke of ad-hocbezoeken of gerichte vragen te beantwoorden. De diversiteit van de kennis en informatie waarover het Comité P beschikt en de knowhow die het heeft opgebouwd in het opsporen van politionele disfuncties en goede praktijken zijn voor deze instellingen van groot belang.

In de loop van het jaar 2019 heeft het Comité P de volgende bijdragen geleverd:

Midden januari 2019 heeft het Comité P meegewerkt aan de opmaak van het 20e, 21e en 22e periodiek verslag van België over de toepassing van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie (CERD). Met zijn bijdrage wilde het Comité een antwoord bieden op een aantal aanbevelingen met betrekking tot racistische handelingen en racistisch geweld gepleegd door politieambtenaren die de Commissie voor de uitbanning van rassendiscriminatie in februari 2014 had geformuleerd in haar slotbeschouwingen, ingevolge het onderzoek van het 16e tot 19e periodiek verslag van België. Het Comité P heeft meer bepaald informatie verstrekt over:

- de klachten waarin feiten van racisme gepleegd door politieambtenaren werden aangevoerd en die rechtstreeks waren ingediend bij het Comité P voor de periode 2014-2017 (cijfergegevens);
- de gerechtelijke onderzoeken toevertrouwd aan de Dienst Enquêtes P voor feiten van racisme lastens politieambtenaren voor de periode 2014–2017 (cijfergegevens);
- de vonnissen, arresten en beschikkingen uitgesproken tegen politieambtenaren voor feiten van racisme voor de periode 2014-2017, aan het Comité P gemeld door de gerechtelijke overheden, in toepassing van artikel 14, 1e lid van de organieke wet van 18 juli 1991.

Midden februari 2019 heeft het Comité P bijgedragen aan de 5e evaluatiecyclus van de GRECO ("Groep van Europese Staten tegen Corruptie") over de voorkoming van corruptie en de bevordering van integriteit binnen centrale regeringen (hoge ambten binnen de uitvoerende macht) en strafrechtelijke diensten. In het kader van de antwoorden op de vragenlijst van de GRECO heeft het Comité P meer bepaald informatie verstrekt over:

- zijn organisatiestructuur, zijn financiële en menselijke middelen, zijn bevoegdheden en zijn werking;
- het toegankelijke systeem van klachtneerlegging voor burgers;
- statistieken en enkele concrete voorbeelden van klachten rechtstreeks ingediend bij het Comité P lastens politieambtenaren voor feiten van corruptie en "daden onverenigbaar met het beroep-cumul van activiteiten" voor de periode 2013–2017; de gerechtelijke onderzoeken toevertrouwd aan de Dienst Enquêtes P lastens politieambtenaren voor feiten van corruptie voor de periode 2013-2017; alsook de vonnissen en arresten lastens politieambtenaren voor feiten van corruptie aan het Comité P gemeld voor de periode 2013–2017, in toepassing van artikel 14, 1e lid van de organieke wet van 18 juli 1991.

Op 6 juni 2019 heeft een delegatie van het Comité P de delegatie van de GRECO ontmoet tijdens haar evaluatiebezoek aan België. Eind november 2019 werd het Comité P verzocht om zijn eventuele kanttekeningen te kennen te geven op het ontwerpverslag van de GRECO. Het Comité P heeft enkele verduidelijkingen aangebracht betreffende de rol van de externe component inzake integriteit die hem werd toebedeeld door de wet van 8 mei 2019 tot wijziging van de wet van 15 september 2013 betreffende de melding van een veronderstelde integriteitsschending in de federale administratieve overheden door haar personeelsleden.

Naar aanleiding van het bezoek aan België van de Europese Commissie tegen racisme en intolerantie (ECRI) van de Raad van Europa, werd het Comité P, midden februari 2019, gevraagd om de verslagen over te maken van zijn toezichtsonderzoeken naar politiegeweld, enerzijds, en naar het toezicht op en de opsluiting van transmigranten door de politie naar aanleiding van grootschalige bestuurlijke aanhoudingen, anderzijds.

3.4.4.2 Andere bijdragen

Eind januari 2019 heeft de voorzitter van de Commissie Binnenlandse Zaken, Algemene Zaken en Openbaar ambt van de Kamer aan het Comité P meegedeeld dat zijn commissie kennis had genomen van het rapport van Amnesty International over etnische profilering en had beslist om het Comité om een schriftelijk advies over deze problematiek te vragen. In zijn schriftelijk advies wees het Comité P vooreerst op het gebrek aan kennis over het thema (gebrek aan gegevens en research ter zake) en de gegevens waarover het beschikt. Vervolgens bracht het Comité P enkele beschouwingen naar

voren in verband met punt 6.2 van het rapport van Amnesty International over klachtenmechanismen – die eerder aan Amnesty International waren meegedeeld om het standpunt van de NGO enigszins te nuanceren, maar waarmee geen rekening was gehouden in de eindversie van het rapport. Uiteindelijk heeft het Comité P informatie verstrekt over de in 2017 ontvangen klachten waarvan de grieven geheel of gedeeltelijk betrekking hadden op een thema in verband met racisme of discriminatie.

Eind maart 2019 werd het Comité P gecontacteerd door het "Special Investigation Department" van de Zweedse politie in het kader van een studie naar gerechtelijke onderzoeken lastens verdachten die bij de politie werkzaam zijn. Het Comité P verstrekte meer bepaald informatie over de structuur, de werking, de middelen en de bevoegdheden *ratione personae* van zijn Dienst Enquêtes.

Tot slot, verzocht de FOD Binnenlandse Zaken, begin april 2019, het Comité P om de vragenlijst SCHEVAL 2020 te beantwoorden die bedoeld is om de toepassing van het Schengenacquis in België te beoordelen en te monitoren. Het Comité P heeft meer bepaald informatie verstrekt over:

- de beschrijving van het extern toezicht dat het uitoefent op de politiediensten;
- de informatie hem ter beschikking gesteld om zijn toezicht uit te oefenen;
- de klachten die hem werden toegestuurd tussen 2012 en 2016 in verband met de toepassing van het Schengenacquis (seining SIS, verwijderingprocedure en grenscontrole);
- de gerechtelijke onderzoeken toevertrouwd aan de Dienst Enquêtes P lastens politieambtenaren voor feiten van corruptie voor de periode 2013–2017 en;
- de waarborgen op het vlak van onafhankelijkheid, neutraliteit en autonomie.

Alle publieke verslagen betreffende de toezichtsonderzoeken en hun syntheses zijn integraal terug te vinden op de website:

www.comitep.be